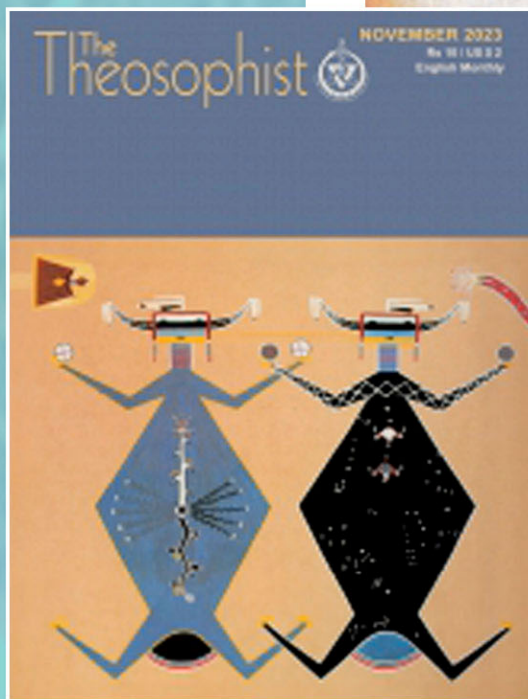
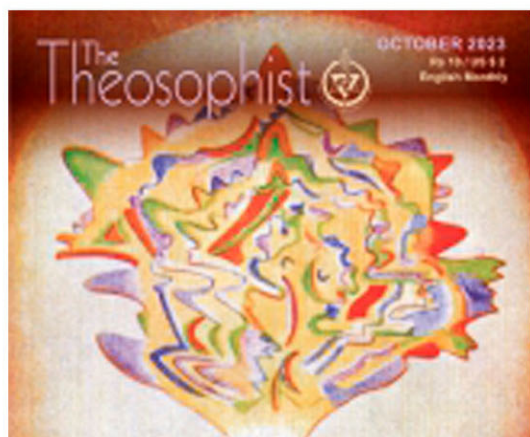

ЖИВА ТЕОСОФІЯ

Альманах

№ 3
Березень 2024 р.

Зміст

Анні Безант – великий окультист. Шіхар Агніхотрі, жовтень 2023	3
Свідчення про Махатм. Дамодар К. Маваланкар, жовтень 2023	5
Піфагорова гармоніка... II, III, IV (продовження). Кірк Гредін, жовтень, листопад, грудень 2023	10
Перша станція «Темної Доктрини» та шлях самореалізації. Каталіна Ісаза Кантор, жовтень 2023	26
Сила сакральних місць. Тім Бойд, листопад 2023	30
Інтуїція знає. Марья Артамаа, листопад 2023	32
"Еліксир життя": зі щоденника чели – I-II. Годольфін Мітфорд, Ч.Т.Т., листопад, грудень 2023	34
Духовність у сучасній Індії. Клеміс Петтер, грудень 2023	42

Дорогі друзі!

Перед вами третій випуск Альманаху "ЖИВА ТЕОСОФІЯ".

*Це проєкт нового регулярного видання Теософського товариства в Україні, мета якого – знайомство українських теософів та широкого кола зацікавлених читачів з матеріалами головного друкованого органу Теософського товариства, щомісячного журналу **The Theosophist (Теософ)**, який видається в Аджьарі.*

Журнал містить статті сучасних теософів світу, з різних країн та континентів. Альманах виходить один раз на квартал і включає найцікавіші статті за попередній квартал, а також, можливо, деякі вибрані статті минулих років.

У третій номер редакційна рада відібрала статті з журналів за жовтень, листопад та грудень 2023 року. Ми маємо радість і честь знайомити вас із сучасною теософською думкою і колегами-теософами.

Бажаємо приємного і корисного читання.

АННІ БЕЗАНТ – ВЕЛИКА ОКУЛЬТИСТКА

Шихар Агніхотрі

Пан Шихар Агніхотрі є міжнародним лектором Теософського товариства (ТТ), Адьяр, і національним лектором індійської секції ТТ. Він проживає та працює в міжнародній штаб-квартирі ТТ, Адьярі, як виконавчий помічник генерального директора.

Я хотів би поділитися кількома випадками, подіями та ідеями про той аспект життя Анні Безант, який не тільки пронизував її, але й був джерелом натхнення та керівництва в усіх інших аспектах її життя. Саме знайомство з цим виміром життя дало Анні Безант абсолютно нове та ширше бачення життя.

Ми всі знаємо, що доктор Безант пройшла через кілька етапів життя – домогосподарка, пропагандистка атеїзму, профспілкова діячка, феміністська лідерка і фабіанська соціалістка, перш ніж познайомилася з О.П. Блаватською (ОПБ). І всі ці ролі були її способом полегшення страждань бідних, безпорадних і пригноблених. Але як це все змінилося?

За її словами:

Такою була суть теософського вчення ..., як було викладено мені О. П. Блаватською, і коли я закликала, виходячи з мого гіркого знання про страждання, яких зазнають бідні,

... вона порадила мені заглянути за межі поточного моменту і побачити, як страждання мають повертатися й повертатися з кожним поколінням, якщо ми не прагнемо усунути коріння зла. «Я не засуджую жінку, – сказала вона, – яка вдається до таких засобів захисту за таких лихих обставин і чиє незнання справжніх причин усіх цих страждань є виправданням її прагнення вхопитися за якесь полегшення. Але не тобі, окультистці, продовжувати навчати методу, який, як ти тепер знаєш, має сприяти увічненню печалі».

Я відчула, що вона має рацію, і хоча ухилялася від цього рішення .. все ж таки рішення було прийнято. Я відмовилася перевидати «Закон про народонаселення» або продати авторські права, завдавши болю, як мені було сумно, усім хоробрим і вірним

друзям, які так великодушно підтримували мене в цій довгій і запеклій боротьбі.

Ми всі знаємо, що Безант описували як Діамантову Душу. Подібно до того, як світло сяє з кожної грані діаманта, божественне світло випромінювало з усіх аспектів її особистості, будь то видатний оратор свого часу, борець за людську свободу, освітянин, філантроп чи письменниця, на рахунку якої більше трьохсот книг і брошур.

Аспект її життя, про який ми всі знаємо, це те, що вона була великою окультисткою. Але дуже часто слово «окультизм» оточене сумнівами і упередженнями. Такі сумніви й підозри абсолютно недоречні, якщо ми розуміємо справжній сенс того, **ЩО ТАКЕ ОКУЛЬТНЕ.**

Окультизм походить від латинського слова *occultus* «прихований, таємний» і означає просто «знання прихованого». Отже, в основному все, що приховано від наших фізичних почуттів, є **ОКУЛЬТНИМ СВІТОМ.** Людина, яка має здатність досліджувати ці сфери свідомості, очевидно, стає окультистом. Третя мета Теософського товариства (ТТ) є вказівкою на це. Досліджувати незрозумілі закони природи та сили, приховані в людині.

Але Анні Безант не завжди була окультисткою, хоча мала великий потенціал. Дозвольте мені перенести вас у той час, який привів її на шлях виявлення цього потенціалу та становлення великою окультисткою.

У своїй *автобіографії* Анні Безант пише:

Починаючи з 1886 року у мене з'явилося ... [а] зростаюче ... переконання, що моєї філософії недостатньо; щоб життя і розум були ... більше, ніж я мріяла. Швидкими кроками розвивалася психологія; гіпнотичні експерименти виявляли несподівані складності людської свідомості, дивні загадки багатогранних особистостей і, що

найдивовижніше з усіх, яскраву інтенсивність розумової дії. ... Факт за фактом обрушувалися на мене, вимагаючи пояснень, які я була некомпетентною дати. Я вивчала темні сторони свідомості, сні, галюцинації, ілюзії, божевілля. «Окультний світ» А. П. Сіннета був як промінь світла, що проник у темряву. ... Я додала спіритуалізм до своїх досліджень, експериментуючи приватно, вважаючи феномени безсумнівними, але їх спіритуалістичне пояснення неймовірним. Феномени ясновидіння, ясновслухання, читання думок виявилися реальними. ... Я експериментувала різними способами, запропонованими щодо них, і отримала деякі (для мене) цікаві результати. ... На початок весни 1889 р ... Нарешті я переконала себе, що існує якась прихована річ, якась прихована сила і ... у мене виникла відчайдушна рішучість будь-що знайти те, що я шукала. ... Сповнена сильного бажання ... прагнучи розгадати загадку життя і розуму, я почула Голос, який згодом став для мене найсвятішим звуком на землі, що закликав мене набратися сміливості, бо світло вже близько.

Доводячи, що цей внутрішній голос правдивий, приблизно через 15 днів Анні Безант пише рецензію на два томи «Темної доктрини» О. П. Блаватської. Переглядаючи книгу, вона зрозуміла, що її довгий і виснажливий пошук закінчено і ту саму Істину знайдено. І саме тому у своєму огляді вона ясно дала зрозуміти, що доведеться дізнатися набагато більше, ніж можуть досягнути наші нинішні здібності; що немає нічого надприродного. «Здібності, якими ми володіємо, не є надприродними, вони приховані в кожній людині і будуть розвиватися в міру розвитку раси».

Після написання рецензії вона захотіла зустрітися з ОПБ і описала свою першу розмову з нею як загальну, без жодного слова окультизму. Невдовзі по тому, як вона приєдналася до ТТ, вона висловила ОПБ бажання бути її ученицею. Анні Безант пише: «Її [мадам Блаватської] суворе, застигле обличчя пом'якшилося, незвичайний блиск сліз з'явився на її очах; ... вона поклала руку мені на голову. «Ви благородна жінка. Нехай Учитель благословить вас».

І таким чином розпочався шлях Безант до того, щоб стати великою окультисткою.

Були ще два випадки, які переконали графиню Вахтмейстер у тому, що Анні Безант може стати можливою наступницею ОПБ. Одного разу вона побачила пані Безант, «огорнуту хмарою світла – кольору Вчителя. Він стояв поруч із нею, поклавши руку їй на голову». Вона кинулася до мадам Блаватської і розповіла про побачене. Мадам Блаватська підтвердила правдивість події. На лекції для робітників вона побачила Вчителя поряд із пані Безант і відчула, що вона говорить із красномовством, якого раніше не помічали. Живучи з мадам Блаватською, пані Безант щовечора проводила з нею деякий час, щоб отримувати окультні вчення.

У результаті цього, коли ОПБ написала вступну замітку до В. К. Джаджа з приводу подорожі Анні Безант до США в 1891 році, вона описала її як «душу честі та безкомпромісної правдивості ... безкорисливість і альтруїзм – це ім'я Анні Безант ... Лише кілька місяців вона вивчає окультизм зі мною у внутрішній групі ЕШ, та все ж таки вона пройшла далеко за межі інших ...»

Всі ми знаємо, як на пропозицію пана А. П. Сіннета пані Безант і пан Ч. В. Ледбітер почали розглядати хімічні елементи своїм ясновидячим зором, і результати їх спостережень вперше з'явилися в *Люцифері* в листопаді 1895 року. Пізніше ці дослідження було проведено більш детально та опубліковано під назвою *Окультна хімія*.

Реалізація

Останнім часом я іноді ставив собі запитання, чи став би я її учнем, якби я зустрів її тоді чи побачив якісь її твори. Боюся, що ні; я все ще був надто приголомшений тріумфами західної науки, надто самовпевнений, надто любив боротьбу, надто відданий на милість власних емоцій, надто чутливий до похвали та звинувачень. Мені потрібно було б ще глибше почути глибину людських страждань, ще гостріше відчути брак більш широких знань і більш ясного світла, якби я мав надати ефективну допомогу людині, перш ніж зможу [схилити голову] [або] [відкинути свою гордість], щоб прагнути вступу як учня до Школи Окультизму, перш ніж зможу відкинути свої упередження та почати вивчати Науку про Душу.

Повідомлення іншим

У своїй автобіографії Анні Безант пише:

«Цей самий шлях пізнання, яким я йду, відкритий для всіх інших, хто заплатить мито, яке вимагають біля воріт – і це плата – це готовність відмовитися від всього заради духовної істини і готовність віддати всю здобуту істину на служіння людині, не приховуючи жодної крихти для себе».

Внесок Анні Безант як окультистки чудовий, і ми можемо продовжувати говорити про багато інших речей. Але я вважаю, що її найбільший дар людству не міг би проявитися, якби вона не була великою окультисткою, людиною, яка бачила прихований взаємозв'язок і працювала в Природі. Це Універсальний Заклик, який вона створила в 1923 році, потужна мантра, яка кожного разу, коли

її вимовляють, створює магнетичний ефект піднесення свідомості кожного:

О приховане життя, що коливає кожний атом,
О приховане світло, що осяює кожне створіння,
О прихована любов, що єднає все,
Нехай кожен, хто відчує себе тобою,
Знає свою єдність з усіма.

Безсумнівно, доктор Анні Безант була великою окультисткою, під час президентства якої Теософське Товариство не лише досягло свого піку за кількістю членів, активів і впливу на світ, але й прискорило рух за свободу Індії. Тому зовсім не здається випадковим, що коли ми відзначали 175 років від дня народження Анні Безант, це була також 75-та річниця незалежності Індії.

Коли насолода містичною медитацією стає найприроднішою справою у світі, людина завжди шукає будь-якої можливості повернутися до цього фундаментального потоку ідей. Усе інше – лише завеса, що відволікає й приховує, фальсифікує, а найчастіше, на жаль, трагічно перевертає істину Єдності всього життя. Тому багато мудреців говорять про те, що в будь-якій сонячній системі та в будь-який період прояву існує лише одна істинна людина. Усі, здавалося б, окремі людські істоти є лише атомами всередині однієї істоти.

Неосяжність цього можна зрозуміти, подумавши про мільярди клітин людського тіла, того віртуального всесвіту або космосу, який кожна душа несе на фізіологічному рівні. Однак, більшість людей більшу частину часу не усвідомлюють цього і просто покладаються на цикли Природи, довіряючи співчутливій праці Природи, щоб підтримувати роботу величезного космічного комп'ютера.

Бути здатним свідомо й усвідомлено включитися в єдність Природи і людського життя, і робити це радісно і з цілковитою посвятою, самозреченням та самопожертвою в корені, знищує в джерелі всі думки, що породжують хибне й оманливе бажання, яке може лише захопити людину в пастку в часі, зробивши її бранцем рабства, ілюзії та омани.

*Рагаван Н. Айєр
Гупта Відья, III, стор. 418–419*

СВІДЧЕННЯ ПРО МАХАТМ

*Дамодар К. Маваланкар **

Дамодар К. Маваланкар народився у вересні 1857 року в Ахмедабаді та поїхав до Тибету в 1885 році. Чела (учень) Махатми Кут Хумі, він був міжнародним секретарем ТТ,

Адьяр, протягом кількох років і допомагав О.П. Блаватській як головний редактор «*The Theosophist*», заснованого в 1879 році.

Критика на адресу книги пана Сіннетта «Окультний світ» змушує мене свідчити на основі особистого досвіду та знань про той факт, що ті, кого ми називаємо нашими «Братами Першої Секції» (також відомі як Вчителі або Махатми) одним із яких є «Кут Хумі Лал Сінгх», і які володіють так званими «чудодійними» здібностями, є реальними та живими істотами.

Для мене це не віра, а знання, якщо я побачив би одного з них, я ж принаймні бачив з півдюжини їх у різних випадках, серед білого дня, на відкритих місцях, і розмовляв із ними не тільки тоді, коли мадам [О.П.] Блаватська (О.П.Б.) була в Бомбеї, але навіть коли вона була далеко, а я тут, у Бомбеї. Я також бачив їх іноді, коли подорожував (наприклад, на Цейлоні [тепер Шрі-Ланка]). Мене відвезли до резиденцій деяких із них, і одного разу, коли полковник [Г.С.] Олкотт і мадам Блаватська були зі мною. Я знаю «Кут Хумі Лал Сінгха» особисто, бачив і розмовляв з ним, коли мадам Блаватська була тут, а також коли вона була далеко.

У мене була моральна впевненість у існуванні Гімалайських Махатм задовго до того, як почув назву Теософського Товариства (ТТ), навіть до того, як воно було засновано в Америці в 1875 році. У дитинстві у мене була дуже небезпечна хвороба, і лікарі махнули на мене рукою. Поки мої родичі шохвилини чекали моєї смерті, я мав видіння, яке справило на мій розум таке глибоке враження, що я ніколи не міг його забути. Тоді я побачив певну особу – яку я тоді вважав Девою, тобто Богом – який дав мені своєрідні ліки; і, як не дивно, я почав одужувати з того часу. Через кілька років після цього, коли я одного дня займався медитацією, я побачив ту саму особу і визнав у ній свого Спасителя. Він знову врятував мене від лап смерті.

Минуло кілька років після цього останнього випадку, коли засновники ТТ приїхали до Індії; і за кілька місяців я приєднався до Товариства. Відтоді я був свідком кількох явищ, як у присутності, так і за відсутності мадам Блаватської, у компанії інших осіб чи на самоті. Ці кілька розповідей час від часу публікували-

ся в «*The Theosophist*» під моїм власним іменем. Є ще кілька не згаданих випадків, про які я писав у приватному листуванні з друзями – теософами у Лондоні та Нью-Йорку.

Можу додати, що через деякий час після того, як я приєднався до Товариства, я побачив кількох Махатм, як у їхній астральній формі, так і в фізичних тілах, одним із яких був Махатма Кут Хумі, відомий як кореспондент пана Сіннетта та автор листів, опублікованих в «*Окультному світі*». І коли я побачив його, я відразу ототожнив його з величною Силою, яку я бачив у своїй юності тричі: Той, хто двічі врятував моє життя і один раз з'явився під час моєї медитації. Я отримав кілька листів від нього та інших; і всі листи, написані однією і тією самою особою, незалежно від того, отримані вони мною безпосередньо чи через когось іншого, мають один і той самий почерк. Останнім часом, відколи Вони вирішили давати мені усні інструкції, я отримував дуже мало письмових повідомлень.

До вступу у Товариство, а також після цього, під час відсутності мадам Блаватської, як і в її присутності, за тисячі й однієї обставини я отримав кілька листів для себе або для інших від різних Махатм, бачив їх, розмовляв з ними, чув їхні голоси та бачив кілька видів явищ.

В одному селі на Цейлоні в травні 1880 року О.П.Б., полковник Олкотт і я були єдиними трьома людьми, які одного разу зупинилися вночі, а решта нашої групи пішла в інше місце. Десь до 12 години ночі ми всі були там зайняті ініціацією людей і формуванням філії нашого Товариства. О.П.Б. і полковник Олкотт лягли спати приблизно о 1 годині. Оскільки нам довелося залишитися в селі лише на одну ніч, ми спустилися в будинок відпочинку, де комфортне розміщення може бути лише для двох мандрівників. Тому мені довелося лягти в крісло в ідальні. Щойно я замкнув двері кімнати й ліг у крісло, як почув слабкий стукіт у двері. Це повторилося двічі, перш ніж я встиг дійти до дверей. Я відкрив їх, і яку велику радість відчув, коли знову побачив Учителя! Дуже тихим пошепком він наказав мені одягнутися і йти за ним.

За будинком відпочинку знаходиться море. Я пішов за ним, як він мені наказав зробити. Він привів мене до задніх дверей будинку, і ми йшли близько трьох чвертей години берегом моря. Потім ми повернули в бік моря. Навколо була вода, окрім того місця, котрим ми йшли та яке було зовсім сухим! Він йшов попереду, а я слідував за ним. Таким чином, ми йшли близько семи хвилин, коли підійшли до місця, схожего на маленький острівець. На верхній частині будівлі був трикутний ліхтар. Здалеку людині, яка стоїть на березі моря, може здатися, що це ізольоване місце, котре скрізь вкрите зеленими кущами. Усередину є лише один вхід. І ніхто не зможе знайти його, якщо мешканець не забажає, щоб людина знайшла шлях.

Після того, як ми досягли острова, нам потрібно було пройти близько п'яти хвилин навколо нього, перш ніж ми підійшли до фасаду будівлі. Перед будинком був невеликий сад, де ми знайшли одного з Братів, що сидів. Я бачив його раніше у Залі Ради, і саме йому належить це місце. Учитель сів біля нього, а я стояв перед ними. Ми були там біля півгодини. Мені показали частину ділянки. Наскільки воно приємне! І серед цієї ділянки у нього є щось на зразок невеликого приміщення, де залишається тіло, коли дух переноситься з місця на місце. Яке це чарівне, чудове містечко! Як гарно пахнуть троянди та різноманітні квіти! Я хотів би, щоб мені дозволили відвідати це місце знову, якби потрапив на острів Цейлон ще раз. Минуло півгодини і наближався час нашого виходу з місця. Господар острова, імені якого не знаю, поклав свою благословляючу руку мені на голову, і я знову вирушив в дорогу. Ми повернулися до дверей кімнати, де я мав спати, і він раптово зник на місці.

Крім того, на Цейлоні мене відвели в певне місце, де Вчителі мають свою Раду. Після цього я двічі чи тричі бачився із Вчителем на самоті в одній і тій же справі. Щасливі були ті хвилини, коли ми наодинці опівночі так розмовляли! Ніщо й ніхто не зможе нас турбувати! У цей час ми були самі. Мене також відвезли до двох інших місць: одне з них неподалік Коломбо, приватний будинок Вчителя, а інше неподалік Канді, бібліотека. Зараз я можу пригадати лише чотири місця, куди мене відвезли на Цейлоні.

Якось увечері, одягнувшись з приводу обіду на пароплаві, коли ми поверталися з Цейлону в Бомбей, я вийняв з моєї валізи своє пальто, щоб вдягнути його після обіду. За звичкою я оглянув кишені пальто та поклав його на своє ліжко. Обідній стіл був прямо навпроти моєї каюти, так що я міг легко бачити, як хтось входив або виходив звідти, але нікого не бачив.

Коли ми закінчили вечерю, я зайшов і одягнув пальто. Недовго думаючи, я засунув руки в кишені, як зазвичай роблю, і ось тобі на! у правій руці я намацав якийсь папір, хоча, коли я вперше оглянув кишеню, у ній нічого не було. Я вийняв його і, на свій подив, знайшов листа, адресованого мадам Блаватській. Я підніс його ближче до світла. Конверт було відкрито, і на ньому були написані червоним чорнилом слова: "Віддати прочитати Дамодару". Потім я прочитав листа і побачив, що йдеться про ту саму справу.

Думаючи весь час про це, я вмотивувався на ліжку. Поглинений глибокими роздумами, я здригнувся від звуку кроків у каюті, яку замкнув зсередини. Я озирнувся назад, а там знову був Вчитель і ще двоє супутників! Який це був приємний вечір! Розмовляючи про знання та філософію протягом півгодини! Це були найщасливіші моменти в моєму житті! Але це було лише на той час, і я вирішив бути гідним насолоджуватися цим завжди!

Повернувшись із нашої подорожі на Цейлон, О.П.Б. і полковник Олкотт виїхали з Бомбею 27 серпня 1880 р. до Сімлі та інших місць на Півночі у справах Товариства, і я був майже сам у штаб-квартирі. Пан і пані Куломб також залишилися і живуть у нас, але вони не дуже цікавляться цими справами. Я працював один в самоті в кабінеті О.П.Б., і жодна душа не потурбувала мене.

Увечері напередодні мого дня народження (у вересні) я пішов, як завжди, на вечерю. Після обіду ми пішли на веранду бунгало О.П.Б. Раптове незвичайне відчуття охопило мене, і яскраве місячне світло нагадало мені про мою поїздку до _____, де полковник О. і я були магнетизовані.

Незабаром пані К. почула кроки в кімнаті О.П.Б., і хтось намагався відкрити буфет. Я не чув нічого подібного, але не наважувався увійти, оскільки О.П.Б. перед її від'їздом веліла мені не робити цього, на випадок, якщо

я почую там якийсь шум чи голоси. З тієї ж причини я застеріг їх від спроби увійти до кімнати, як вони хотіли з побоювання, що там могло щось відбуватися. Через деякий час усе це припинилося, і вони обидва лягли спати.

Я ввійшов до своєї робочої кімнати, вікно якої відчинялося на веранду, де ми сиділи після обіду. І одразу над столом перед годинником була велика трикутна записка. Коли я йшов з кімнати на обід, там нічого не було, тому що я завжди, входячи в кімнату або виходячи з неї, дивлюся на годинник, і якби там було щось раніше, я не міг би бачити цифри на годиннику і, отже, я раніше мав помітити записку. Я взяв її і відкрив, усередині була згорнута у вигляді трикутника шапочка, яку носять факіри та жителі Північної Індії. Усередині було написано: «Дамодару». Це подарунок, який я завжди зберігатиму і зберігаю досі.

Після цього я дуже часто отримував повідомлення від Учителів та інших поштою або якимось таємничим способом.

Потім одного разу приблизно о 2 годині ночі, після закінчення роботи я замкнув двері кімнати й ліг у своє ліжко. Приблизно через 2 або 3 хвилини я почув голос О.П.Б. у її кімнаті, що викликав мене. Я одразу встав і увійшов до неї. Вона сказала: «Деякі люди хочуть бачити Вас, – і тут же додала, – Тепер йдіть, не дивіться на мене». Однак не встиг я повернути обличчя, як я побачив, як вона поступово зникла на місці, і з тієї самої землі піднялася форма Вчителів. Однак, перш ніж я відвернувся, я побачив, як вона поступово зникла, і на тому місці дуже чітко вималювалася форма Вчителів.

Через деякий час повернувшись назад і побачив двох інших, одягнених у те, що, як я згодом дізнався, було тибетським одягом. Один із них залишився з Учителем у кімнаті О.П.Б. Іншого я знайшов сидячим на моєму ліжку, поки мене не було. Я привітав його і спитав його, чи дасть він мені якісь розпорядження. Він відповів: «Якщо й будуть, вам скажуть без жодного нагадування».

Потім він наказав мені стояти на місці протягом деякого часу і почав уважно дивитися на мене. Я відчув дуже приємне відчуття, ніби виходив із мого тіла.

Я не можу сказати зараз, скільки часу пройшло між цією подією і тією, про яку я те-

пер збираюся розповісти. Але я побачив, що був у особливому місці. Це була північна частина Кашміру біля підніжжя Гімалаїв. Я побачив, що мене доставили до селища, де було тільки два будинки навпроти один одного і жодної іншої ознаки житла. З одного з них вийшов «Кут Хумі». Це був його будинок. Навпроти нього зупиняється Вчитель Морія. Брат Кут Хумі наказав мені йти за ним.

Пройшовши невелику відстань, приблизно о півмілі, ми підійшли до природного підземного проходу під Гімалаями. Шлях дуже небезпечний. На річці Інд, що тече вниз у всій своїй люті, є природна гребля. Лише одна людина може пройти по ньому одночасно, і один помилковий крок вирішує долю мандрівника.

Крім цієї греблі, є кілька низин, які потрібно перетнути. Після проходження значної відстані цим підземним проходом, ми вийшли на відкриту рівнину в Л-к. Там знаходиться величезна будівля, вік якої тисячі років. Перед нею величезний єгипетський Тау. Будівля спирається на 7 великих колон у формі пірамід. В'їзна брама має велику трикутну арку. Усередині є різні квартири. Будівля настільки велика, що, як мені здається, вона легко вміщує двадцять тисяч людей. Мені показали деякі з цих приміщень.

Це головна центральна площа, куди всі ті з нашого Відділення, хто був визнаний заслуговуючим на посвяту в містерії, повинні прийти для своєї заключної церемонії і залишатися там необхідний період часу. Я піднявся з моїм Гуру до Великої Зали. Пишність і безтурботність місця достатні, щоб будь-кого привести на благоговіння. Краса вівтаря, який знаходиться в центрі і у якого кожен кандидат повинен скласти обітницю під час своєї ініціації, переконаний, засліпить своєю пишністю найдосвідченіші очі. Пишність трону Голови незрівнянна. Кожна річ ґрунтується геометричному принципі та містить різні символи, які пояснюються лише Посвяченому. Але зараз я не можу сказати більше, оскільки тепер на мені лежить зобов'язання зберігати таємницю, яке Кут Хумі узяв у мене там.

Стоячи там, я не знаю, що сталося, але раптом я встав і опинився в своєму ліжку. Було близько 8 ранку. Що я бачив? Це був сон чи дійсність? Якщо дійсність, то як я міг би перетнути всі Гімалаї, навіть у своєму астральному тілі, за такий короткий час? Приголом-

шений цими думками, я сидів мовчки, коли перед моїм носом впала записка. Я відкрив її і зрозумів, що це був не сон, але що мене доставили якимось таємничим способом у моєму астральному тілі до місця Посвяти, де я буду у своєму тілі на Церемонії, якщо покажу себе гідним благословення. Мою радість у той момент можна легше уявити, ніж описати.

19 квітня 1883 року в Теософському товаристві (Мадрас [тепер Ченнаї]) ми з Нарасімхалу Четті сиділи на стільці поруч із ліжком мадам Блаватської, обмахували її віялом і розмовляли один з одним, щоб поступово викликати в неї сон. Потім кілька хвилин ми говорили про якісь печери і так далі. Раптом мадам Блаватська здригнулася і вигукнула: «Я відчуваю Його». Вона суворо наказала нам не залишати своїх місць і не хвилюватися, а залишатися на місці, не рухаючись ні на дюйм ні в одну сторону, ні в іншу, і бути абсолютно спокійними і тихими.

Раптом вона попросила наші руки, і взяла праву руку кожного з нас. Не минуло й двох хвилин, як ми побачили Вчителя Морію, що виходить із дверей спальні мадам Б. і наближається до неї.

Його манера ходити була такою м'якою, що не було чути ані кроку, ані найменшого звуку; і здавалося за його жестами, що Він не рухається. Лише зміна позиції змусила нас побачити, що Він наближався все ближче і ближче. Він стояв якраз навпроти мадам Б. – майже на відстані витягнутої руки від нас. Ми були по цей бік ліжка; Він з іншого.

Я бачив його досить часто, щоб відразу впізнати його. Потім він нахилився над ліжком. Його звичайний довгий білий халат, своєрідна *пагри* (тюрбан), довге чорне волосся, що спадало на широкі плечі, і довга борода – були, як завжди, вражаючими й мальовничими. Він стояв біля дверей із відкритими вікнами. Крізь них на нього падало світло лампи, а крізь усі відчинені вікна – місячне сяйво, що охоплювало його. І ми, перебуваючи в п'єтмі, тобто не маючи світла в очах, – повернувшись до вікон, крізь які проникало місячне світло, ми могли бачити чітко і ясно.

Він тримав і двічі поклав руки на голову мадам Б. Потім вона простягла свою руку, яка пройшла крізь його – факт, який доводить, що те, що ми бачили, було Маяві Рупою (примарним тілом), хоча настільки яскравим і чітким,

що створювало враження матеріального, фізичного тіла. Вона одразу взяла листа з його рук. Він наче зім'явся і видав звук. Потім Він помахав нам руками, зробив кілька кроків, як і раніше, нечутно і непомітно, і зник!

Нарасімхалу відразу впізнав його, так виразно й близько його побачив. Здається, у 1874 році Вчитель Морія був у Мадрасі, і Нарасімхалу разом зі своїм братом Суббіа Четті бачили його, хоча більше нічого не знали. Тоді на їхні розуми справив враження факт його раптового зникнення саме перед їх очима. Нарасімхалу присягається, що це та сама людина, яку він бачив у 1874 році.

Тоді мадам Б. передала мені листа, оскільки він призначався мені. Всередині були інструкції від мого шановного Гуру. Ніколи я не забуду досвід минулої ночі; настільки це було ясно, жваво та відчутно!

У Лахорі наприкінці листопада 1883 року мене особисто відвідував Махатма Кут Хумі протягом трьох ночей поспіль, щоразу по три години, і в одному випадку я навіть пішов зустріти його біля будинку – знову увійшовши до будинку разом із ним, пропонуючи йому місце, а потім довго розмовляючи з Учителем. Більше того, Той, Кого я бачив особисто в Лахорі, був тим самим, якого я бачив в астральній формі в штаб-квартирі Теософського Товариства, і тим самим, кого я бачив у своїх видіннях і трансах у його будинку, за тисячі миль звідси, досягти якого в моєму астральному Его мені було дозволено, звісно, завдяки його безпосередній допомозі та захисту.

У тих випадках, коли мої психічні здібності ще не були розвинені, я завжди бачив його як досить туманну форму, хоча риси його були цілком виразні, і спогад про них глибоко закарбувався у моєму душевному погляді та пам'яті; тоді як зараз у Лахорі, Джамму та інших місцях враження було зовсім іншим. У перших випадках, роблячи *пранам* (привітання), мої руки проходили крізь його форму, а в останніх випадках вони зустрічалися з щільним одягом і тілом.

Тут я побачив перед собою живого чоловіка, з такими ж рисами обличчя, хоча за своїм загальним виглядом і поставою набагато більш справляючого сильне враження, ніж той, на якого я так часто дивився на портреті, що є у мадам Блаватської, і на портреті містера Сіннета.

Знову в Джамму, куди ми вирушили з Лакхора, мені пощастило, що мене покликали і дозволили відвідати священний ашрам, де я залишився на кілька днів у благословенному товаристві кількох, що «викликають багато сумнівів», МАХАТМ Хімавата та їхніх учнів. Там я зустрів не лише мого улюбленого Гурудеву Кут Хумі та вчителя полковника Олкотта Морію, а й кількох інших членів Братства, в тому числі Одного з Найвищих.

Місце, яке мені дозволили відвідати, знаходиться в ГІМАЛАЯХ. Я побачив його у своєму власному *стхула шаріра* (фізичному тілі) і знайшов мого Вчителя ідентичним тій формі, яку я бачив у попередні дні мого учнівства. Таким чином, я побачив свого улюбленого Гуру не тільки як живу людину, але насправді як молоду людину в порівнянні з деякими іншими садху благословенного товариства, тільки набагато добрішою і часом не чужою веселих зауважень та розмов.

Так, на другий день мого прибуття, після обідньої перерви, мені було дозволено більше години особисто спілкуватися з моїм Вчителем. Коли він усміхнено запитав, що змусило мене так збентежено дивитися на нього, я запитав у свою чергу: «Як це, ВЧИТЕЛЮ, могло статися, що деякі члени нашого Товариства взяли собі в голову думку, що ви були "літньою людиною", і що вони навіть бачили вас, як ясновидець, схожим на старого, якому вже за шістьдесят?»

На що він мило посміхнувся і сказав, що ця остання омана пов'язана через повідомлення певного Брахмачар'ї, учня ведантичного Свами

в NWP [Північно-Західних провінціях], який зустрівся минулого року в Тибеті з головою секти, літнім Ламою, що на той час був його (мого Вчителя) супутником. Розповідь згаданого Брахмачар'ї про зустріч в Індії призвела до того, що кілька людей прийняли Ламу за Нього.

Що стосується його сприйняття ясновидцем як «людини похилого віку», то це ніколи не могло бути, додав він, оскільки справжнє ясновидіння не могло нікого призвести до таких помилкових уявлень; а потім він люб'язно дорікнув мені за те, що я надаю якесь значення віку Гуру, додавши, що зовнішність часто буває хибною, і так далі, і пояснив інші моменти.

Кінцева примітка:

* Цей онлайн-документ зібрано з кількох статей і листів написаних Дамодаром К. Маваланкаром у книзі «Дамодар і піонери теософського руху». Попереднє «видання» цієї книги можна знайти в Інтернеті за адресою *Damodar: The Writings of a Hindu Chela* <theosociety.org/pasadena/damodar/dam-hp.htm>. Деякі з цих статей також розміщені в Інтернеті під прізвищем Маваланкара в Архіві Блаватської <blavatskyarchives.com/compitems3.htm>.

Наведені вище уривки були переписані з оригінальних статей, але деякі матеріали було мовчки видалено. Текст також було дещо відредатовано з деякими пояснювальними словами, фразами та реченнями, доданими час від часу до оригінального тексту, щоб полегшити читання загальної розповіді. Доповнення *не* були взяті в дужки.

ПІФАГОРОВА ГАРМОНІКА: СВЯЩЕННЕ ЧИСЛО І ЗОЛОТІ ВІРШІ – II

Кірк Гредін, початок див. Альманах №2

Пан Кірк Б. Гредін був членом Об'єднаної ложі теософів у Санта-Барбарі з 1979 року, написав багато статей для *VIDYA* та інших видань, виступав із мультимедійними презентаціями в різноманітних теософських місцях і став співзасновником Studio Vach, серії подкастів і відео про основні вступні теми теософії.

II. Життя Піфагора

Жоден великий вчитель ніколи не втілюється і не проявляється, окрім як у відповідних

умовах, і вони завжди приховані й завжди залучають кількох. ... Піфагор провів довгий час – двадцять два роки – вивчаючи Єгипетські Містерії, беручи проекцію самого себе й

дозволяючи їй розділити всі хвороби епохи. Коли він був готовий почати свою роботу, він дозволив людям побачити завуальовані зовнішності та часткові вирази. Його непроявлене і невидиме «Я», за самою своєю природою. ... можна побачити лише за допомогою світла ока, коли золота нитка, яка є в кожній людині, була продовжена¹.

Ми починаємо з єдиного належного місця для початку: центральної точки, священного *омфала* оракула в Дельфах, найважливішої святині у всій стародавній Греції. Побудований навколо священного джерела ще в 1400 році до нашої ери, він шанувався впродовж античності як метафоричний центр космосу. Люди приїжджали з усієї Греції та з-за її меж за божественним керівництвом, щоб отримати відповіді на свої найглибші запитання щодо долі та майбутнього від Піфії, оракулярної жриці Аполлона в Дельфах.

Згідно з Ямвліхом, майбутній батько Піфагора, Мнесарх, відправився у відрядження до Дельфів і проконсультувався з тамтешнім оракулом щодо характеру своєї зворотної подорожі. На його велике здивування, Мнесарху сказали, що «його дружина вагітна і подарує йому сина, який перевершить усіх інших ... у красі та мудрості, і що він принесе найбільшу користь людському роду». Мнесарх був вражений. На честь того, що він вважав божественним даром, він вибрав ім'я для свого сина «Піфагор».

У ортодоксально християнській версії Едемського саду змії розглядається як джерело зла. Хоча символ має різні аспекти, у багатьох традиціях по всьому світу і, навіть, у словах, що приписуються Ісусу, змії є символом мудрості: «Будьте мудрі, як змії, і невинні, як голуби»².

У «Федрі» Платона Сократ описує стан душі до її мимовільного падіння в тіло як перебування в товаристві богів і розділення їх трансцендентного знання. У праці під назвою «*De Anima*» Ямвліх робить додаткову відмінність. Існує особлива категорія душі, яка не втрачає своєї богоподібної мудрості, божественної спорідненості та чистоти характеру після сходження в тіло, а радше спускається, щоб очистити, навчити та допомогти людству та всьому

матеріальному світу. Цю особливу категорію душі часто символізують пітон, змії чи дракон. Такі змії (*наги*) були богами мудрості³, що стосувалося Вчителів і Адептів різних ступенів та ієрархій. Від семиголового Шеші, на якому покоїться Вішну⁴, до *ніфійських* оракулів стародавнього Середземномор'я, «змії символізував божественну Мудрість і Досконалість і завжди символізував психічне Відродження та Безсмертя»⁵. У Стародавній Греції *ніфіос* також був епітетом Аполлона, бога Сонця.

Таким чином, саме під ауру пророцтва та святості Піфагор народився в 570 році до нашої ери на острові Самос у Північному Егейському морі, одному з найважливіших політичних, культурних і торговельних центрів, напочатку класичного періоду Стародавньої Греції. Згідно з Ямвліхом, з того часу, як він був молодим хлопцем, Мнесарх піклувався про те, щоб його син отримав найкращу можливу освіту, включаючи навчання у тих мудреців, які вважалися «прославленими» своєю мудрістю «у священних справах». Навіть у юності «його вигляд був таким поважним, а його звички такими «поміркованими» і цілком дисциплінованими, що він був шанований тими, хто його навчав, і «привертав увагу всіх, хто бачив і чув, як він говорить», за «неповторну тихість відзначав усі його слова і дії». Здається, навіть у дитинстві Піфагору приписували те, що він був під божественним натхненням, і «багато хто обгрунтовано стверджував, що він був сином Бога»⁶.

З самого початку, як нам кажуть, він брався за навчання з винятковим завзяттям і інтересом, так що вони захоплювали «всю його увагу» аж до його вісімнадцяти років. Передбачаючи, що тиранія Полікрата перешкодить його освіті, Піфагор таємно вирушив до Мілета, де проживали деякі з найбільших мудреців елліністичної культури. «Він послідовно спілкувався з кожним із філософів, які проживали там, таким чином, що всі вони любили його, захоплювалися його природними дарами і допускали його до найкращих зі своїх доктрин». Саме Фалес, якого вважали одним із семи найбільших мудреців Давньогрецького світу, визнав, що розуміння

¹ *Гунта Відья*, II, Р. Н. Айер, «Піфагор і Його Школа», с. 135.

² *Матвії*, 10:16.

³ *Таємна Доктрина*, т. ii, с. 26.

⁴ Там само, т. i, с.с. 403–410.

⁵ Там само, т. i, с. 73.

⁶ «*Життя Піфагора*» Ямвліха, переклад Томаса Тейлора в 1818 році (Limited Traditions International, Ltd, 1986), с.с. 4–5.

Піфагора перевищило його власне, наполягав на тому, щоб він шукав настанов у жреців Мемфіса та Фів у Єгипті, які були «джерелом його власної репутації мудрості»⁷.

Подорожі Піфагора та його невпинні пошуки розширення свого навчання є легендарними. По морю він зупинився в Сідоні (сучасний Ліван), де, за переказами, він зустрічався і спілкувався з найвченішими ієрофантами і був посвячений у "всі таємниці Бібла і Тіра", центрів стародавньої Фінікії, культурі якої на той час налічувалося вже багато тисячоліть. Тамтешні мудрі волхви сказали, що їхні таємниці виникли в Єгипті, і він знову вирушив у дорогу, сподіваючись знайти «пам'ятники, зроблені не з каменю, а з ерудиції, ще більш справжні, красиві та божественні»⁸.

Ямвліх розповідає історію морської подорожі Піфагора до Єгипту. Моряки, які причалили до берега біля гори Кармель, були здивовані, побачивши самотнього чоловіка, який неквапливо спускався грізними скелястими урвищами з вершини цієї священної гори, щоб дістатися до їхнього човна. Не кажучи нічого, крім «Ти прямуєш до Єгипту?», йому дозволили піднятися на борт, моряки думали, що можуть отримати великий прибуток, продавши його в рабство. Однак протягом двох ночей і трьох днів Піфагор мовчки сидів прямо в тому самому місці на човні без їжі, пиття та сну. Крім того, всупереч їхнім очікуванням, плавання пройшло настільки гладко і мирно, «ніби на борту було якесь божество». Прибувши до Єгипетських берегів, моряки благоговійно допомогли йому висадитися, поставили перед ним тимчасовий вівтар і залишили його на твердому березі з великою кількістю фруктів зі свого сховища⁹.

Піфагор провів двадцять два роки, мандруючи від святилища до храму, шукаючи всі форми навчання та науки, які могли запропонувати жреці. Він пройшов через їхні найсуворіші випробування, з якими бездоганно впорався. Це призвело до того, що він був посвячений «не випадково чи поверхнево в усі таємниці Богів». Порфирій стверджує, що єгиптяни навчали його геометрії, посилаючи його до найшанованіших жреців у різних містах. Фінікійці навчали його чисел і пропорцій; халдеї – астрономічним тео-

ремам, "божественним правам і поклонінню"¹⁰. Маги в Персії навчили його таємницям світла; тоді як євреї його навчали числової символіки та космології. Відомо, що у Вавилоні Піфагор відвідав Зороастра, «халдея», який навчив його шляху до чистоти. Климент Олександрійський, Євсевій та інші також згадують, що Піфагор був навчений брахманами Індії, де він засвоїв їхні таємні вчення щодо астрології та сакральної геометрії, і був названий *pitap-гуру*, «батьком-вчителем».

Коли він повернувся на Самос, його впізнали старші жителі та запросили публічно поділитися своїми знаннями. Піфагор був готовий, каже Ямвліх, але метод навчання, який він хотів запровадити, був «символічним і математичним», подібним до того, як його навчали. Через це він знайшов небагато бажаючих вивчати необхідні дисципліни. Він відвідав найсвятіші святилища та всіх відомих оракулів, хоча сам був справжнім джерелом пророцької мудрості. Деякий час він жив на Криті та в Спарті, щоб вивчити їхні закони. Кажуть, що він заснував школу на Самосі та облаштував печеру, адаптовану до практики його філософії, в якій він проводив більшу частину своїх ночей і днів, «завжди зайнятий медитацією, філософськими та науковими дослідженнями». Тут він «розкрив повну науку про небесні кулі, заснувавши її на арифметичних і геометричних демонстраціях»¹¹. Його слава поширилася по всій Греції, так що кращі учні відвідали Самос за його рахунок. Хоча самійці постійно благали його взяти участь у державних справах, їх мало цікавила освіта такого роду. Побачивши, що в Італії знаходиться «найбільша кількість найбільше вчених людей», він переїхав до Кротона, «найбагатороднішого міста Італії».

За словами Ніхомаха, після прибуття в Кротон його перша промова зібрала дві тисячі людей у великій аудиторії, як писав Ямвліх, утворилася громада з шестисот людей, яка отримала від Піфагора «закони та накази, так багато божественних приписів, без яких вони відмовилися займатися будь-якою справою». Його промова та обличчя спонтанно спонукали їх «не лише до філософських студій, але й до дружнього розподілу їхніх мирських благ, звідки вони й

⁷ Там само, с. 6.

⁸ Там само, с. 7.

⁹ Там само, с.с. 7–9.

¹⁰ *Піфагорейська Джерельна Книга та Бібліотека*, зібрана та перекладена К. С. Гатрі (1987), с.124.

¹¹ *«Життя Піфагора» Ямвліха*, с. 12.

отримали назву *Ценовітів*¹² (Грецьке «спільне життя»).

Ямвліх також розповідає, як Піфагор глибоко вплинув на політичне життя в Італії та Сицилії, надихнувши їх любов'ю до свободи та «зневагою до всього, що породжує гноблення та розбрат». Він сприяв звільненню міст від рабства і сприяв встановленню справедливих законів, щоб викоринити сліпу прихильність і розбрат. Він радив чоловікам, жінкам і дітям, і його слова сприймалися подібно до слова оракула, бо своїм характером, поміркованістю, батьківською любов'ю і проникливістю він так вражав і «прославлявся тими, до кого звертався».

Піфагор описав входження людей у нинішнє життя як те, що нагадує рух натовпу до якогось публічного видовища. На одних впливає бажання панувати, на інших – слави, на інших – багатства та розкоші.

Але найчистіший і непідробний характер – це характер людини, яка віддає себе спогляданню найпрекрасніших речей і яку доречно називати філософом. ... огляд усього неба та зірок, які на ньому обертаються, справді прекрасний, якщо врахувати їх порядок. Бо вони отримують цю красу і порядок через участь у цій першій, зрозумілій сутності. Але ця перша сутність – це природа числа та причин (тобто продуктивних принципів), яка пронизує все, і згідно з якою всі ці (небесні тіла) елегантно влаштовані та доречно прикрашені. І мудрість, дійсно так звана, є певною наукою, яка знайома з цими першими прекрасними об'єктами ... божественними, незнищеними і такими, що володіють незмінною однаковістю існування; за участю яких інші речі також можуть бути названі прекрасними. ...Тому так само прекрасна увага до ерудиції, Отже, увага до ерудиції є так само прекрасною, яку Піфагор розширив, щоб здійснити виправлення людства¹³.

З цією метою Піфагор розкрив грекам усі дисципліни, теорії та дослідження, які «справді оживляють око душі та очищають розум від сліпоти, викликаної дослідженнями різного роду», щоб дати йому змогу сприйняти справжні закони, принципи та причини Всесвіту.

Але, крім усього цього, найкращий державний устрій, народна згода, спільність майна серед друзів, поклоніння богам, благочестя ... законодавство ... мовчання, утримання від споживання м'яса тварин, стриманість, поміркованість, мудрість, божественність і, одним словом, все, чого так прагнуть любителі пізнання, було відкрито Піфагором. За всіма цими ознаками ... ним (скрізь) надзвичайно захоплювалися¹⁴.

Ямвліх ілюструє, як сила його впливу навчати та наставляти також поширювалася на інші царства природи. Розповідають про ведмедя, який сильно поранив жителів села. Піфагор підійшов, поговорив з ведмедем і клятвою змусив його більше не торкатися і не завдавати шкоди. Після цього ведмедя більше ніколи не бачили, щоб він нападав на тварину чи людину. Одного разу, говорячи про птахів як про посланців богів, він нібито збив орла, який летів над головою, який дозволив Піфагору ніжно погладити його, а потім полетів.

Кажуть, що Піфагор переконливо розповідав про свої попередні життя. Він не лише викладав доктрину реінкарнації, але прагнув пробудити в інших знання про їхнє колишнє життя та безсмертне існування. Як він зробив таке?

По-перше, він явно був Адептом, який оволодів використанням мови як магічної, здавалося б, трансформаційної здатності. Безсумнівно, це стосувалося не лише тональних і виразних якостей його мовлення, але й запису вищих ноетичних течій, виражених через пряме розуміння, логічне міркування та одухотворений, лазерний інтелект, що звертається до прихованих вимірів стихійної природи, потреб епохи, а також конкретних осіб, які слухають. Як і Будда, Піфагор навчав «в усіх трьох світах»¹⁵. Було пронизано завіси часу та простору, що приховують кармічні причини та те, як на них можна фундаментально впливати. «Бо коли він розгорнув усі сили свого інтелекту, він легко бачив усе, аж до десяти чи двадцяти віків людського роду»¹⁶. Піфагор був зосереджений «у піднесених симфоніях світу, лише він чув і розумів ...універсальну гармонію та співзвучність сфер і зірок, які рухаються крізь них, і які

¹² Там само, с.с. 10–13.

¹³ Там само, с.с. 28–29.

¹⁴ Там само, с. 15.

¹⁵ Подібні твердження можна знайти в численних буддійських текстах, що дійшли до нас.

¹⁶ «Життя Піфагора» Ямвліха, с. 35.

виробляють повнішу та інтенсивнішу мелодію, ніж будь-що, викликану звуками смертних». Завдяки такому глибокому самопізнанню слова стають мантрамічними, творчими каталізаторами – очисними, навчальними та піднесеними, – служачи божественній меті¹⁷.

Піфагор також використовував амброзійну музику, «голос і ліру ... мелодії та ритми», як форму психічного зцілення, щоб заспокоїти та благотворно виправити думки, почуття та дії. Музика була божественним лікувальним місцевцем, керованим архетипною кількістю та пропорціями. У правильних руках він мав силу приборкати «зневіру й плач» та інші «нераціональні й пристрасні елементи людської психіки ... такі як смуток, лють і жалість, абсурдне змагання і страх, і всілякі бажання, гнів і апетити», таким чином очищаючи «інтелектуальну силу» від «бур'яцтва і ... хвилі ... тілесного характеру». Серед вчинків Піфагора є той, де він використовував музику, щоб запобігти розпаленим і ірраціональним юнацьким пристрастям від необдуманих вчинків, які б не створили нічого, крім страждань для них самих і їхніх жертв. На більш високому рівні серед його учнів використовувалися оди та пісні перед сном, щоб очистити розумову здатність від «збурень і шумів, яким вона піддавалася протягом дня». Так само вранці піснями іншого роду вони «звільнялися від заціпеніння та тяжкості сну»¹⁸.

Крім того, Піфагор заохочував і просував через численні моральні та розумові дисципліни те, що Ямвліх називає "очищенням *діаноетичної*" здатності (дискурсивної, мислячої та міркувальної енергії душі), роблячи її м'якою, спокійною, стійкою і піднесеною. Оскільки невігластво є найшкідливішим з усіх зол, такі дисципліни поєднували науку про священні числа з філософією, музикою та духовністю та включали «найсуворіші та найрізноманітніші випробування». Усі застереження й обмеження треба було прийняти беззастережно, а все навчання здійснювати з таким

рівнем ентузіазму, альтруїстичної відданості та «невичерпної жадібності», якого не змогла б витримати зіпсована чи непомірквана природа.

Цьому сприяло б правильне харчування, уникнення алкоголю, стриманість у висловлюваннях, поміркованість у сні, а також "невивчене презирство і ворожість до слави, багатства і тому подібного ...". Кожен повинен навчитися виявляти "непідробну пошану до тих, кому належить пошана, справжню подібність і доброзичливість до ровесників і до молодших", і «відповідно до доброзичливості, яка пронизує все, до дружби та розмови з Богами, як наяву, так і сплячому стані». Тому що саме завдяки таким дослідженням і дисциплінам «тілесні пристрасті» (те, що буддисти називають сумними емоціями), які зазвичай мають своє неконтрольоване і постійне місце проживання всередині нас, усуваються «вогнем і мечем і всіма механізмами дисципліни»¹⁹.

Таким чином, усіма цими винаходами він божественно зцілив і очистив душу, оживив і врятував її божественну частину, а також провів до зрозумілого²⁰ її божественне око, яке, як каже Платон, краще врятувати, ніж десять тисяч тілесних очей; тому що, дивлячись лише через це, коли воно зміцнюється та прояснюється відповідними засобами, сприймається істина, що стосується всіх істот²¹.

Не всі, хто подав заявку, були прийняті до вступу, доки Піфагор «не випробував їх і розсудливо дослідив». Це включало розпитування про те, як вони спілкуються зі своїми батьками та родичами; уважне спостереження за їхнім "недоречним сміхом, мовчанням і розмовами, коли це було не доречно"; бажаннями, які вони виявляли, тими, з ким вони спілкувалися, і їхньою манерою розмовляти з ними. Він також досліджував, як кожен використовує свій вільний час, предмети своїх радощів і смутку, їхній спосіб ходьби та всіх рухів тіла. Піфагор був

¹⁷ Див. «*Таємну Доктрину*», т. і, с.с. 292–293, для переліку опанованих божественних здібностей (*Шакті*) Йогом, об'єднаним зі світлом і звуком. Логос (*Дайвіпракріті*). Зокрема: «(6.) МАНТРИКА-ШАКТІ. Сила чи міць букв, мови чи музики. *Мантра Шаштра* має за зміст цю силу в усіх її проявах. ... Вплив мелодії є одним із звичайних її проявів. Сила невимовного імені є вінцем цієї Шакті».

¹⁸ «*Життя Піфагора*» Ямвліха, с.с. 59–61.

¹⁹ Там само, с.с. 35–37.

²⁰ «Зрозуміле» піфагорійської та платонівської філософії є сферою істинного знання, абстрактних, універсальних Ідей, незмінних реальностей або «Форм», у яких усі видимі речі є тінювими та мінущими відображеннями. Див. «*Республіку*» Платона, книга 6.

²¹ Там само, с. 37.

майстром фізіогноміки і міг за зовнішніми ознаками і нахилами тіла визначити приховані риси і кармічну історію індивідуального характеру, «невидимі манери душі».

Коли Піфагор таким чином випробовував когось із людей, він змушував їх "бути знехтованими протягом трьох років", щоб перевірити їхню любов до навчання та їхню зневагу до честі. Після цього наставляли п'ять років мовчання, «підпорядкування язика було найважчою з усіх перемог». І саме під час цього випробувального періоду «майно кожного вважалося спільним для користування і було передано на піклування тих, хто призначений для цієї мети»²².

Тим, хто не витримає цього восьмирічного випробування, усі активи повернуть у подвоєному розмірі, і їх звільнять із спільноти шукачів. Тих, кого це не збентежило, він очистив і підніс, спираючись на "судження, яке він склав про них ... і скромність їхньої поведінки", стали "езотериками", яким було дозволено і чути, і бачити самого Піфагора "за завісою". Навіть тоді всі учні не отримували однакові доктрини, а були розподілені на різні класи відповідно до їхніх заслуг і здібностей. Таким чином, одних називали «піфагорійцями», інших «піфагористами», і перші також поділялися на два роди: *Acusmatici*, від *akousma*: «усний припис» або «усна інструкція», і *Mathematici*, ті, хто вивчав «чому» шляхом демонстрації та дисципліни. Обидві групи були віддані обітницям мовчання щодо переданих їм «божественних догм»²³.

О. П. Блаватська допомогла зрозуміти, чому суворість підходу та суворі розмежування, зроблені мудрими, не є примхливою чи елітарною політикою. Це робиться для захисту кожної людини та від імені людства. Наближення до найбільш обмежених «внутрішніх кімнат» справжнього Вчителя чи Гуру, щоб розкрити «приховані таємниці Природи та психічні сили, приховані в людині», – це найскладніше, що може зробити людина. Людина просуває у своєму власному естві більш поступову еволюцію та курс розвитку, який людство переживатиме протягом мільйонів років. Роблячи так, людина «пробуджує і б'є до відчаю кожну

сплячу пристрасть своєї тваринної природи»²⁴. Вона «не тільки покликана протистояти всім прихованим злим схильностям своєї природи, але, крім того, всьому об'єму зловмисної сили, накопиченої спільнотою та нацією, до якої вона належить». Тому кажуть, що вона подібна до того, хто «прорвався до огорожі, що охороняється, і з того моменту повинна боротися і перемагати – або померти»²⁵. ОПБ знала багатьох таких кандидатів свого часу, які наполягали на «учнівстві» лише для того, щоб швидко піддатися аморальності, кричущим відхиленням і відвертим порушенням найосновніших моральних передумов.

Згідно з Ямвліхом, кінець Піфагора настав через ревності потенційних кандидатів. «Кілон Кротонський», громадянин, відомий своїм багатством, як літній чоловік, шукав, щоб його прийняли до школи. Після того, як його було відкинуто, він і його друзі «здійснювали жорстоку ворожнечу проти Піфагора та його учнів», аж до останніх відомих. Ті учні, яких не виявили, пішли в глибшу таємницю, щоб зберегти і передати майбутнім поколінням те, чого навчав Піфагор.

Побоюючись ... щоб назва філософії не була повністю викоринена з людства, і щоб вони викликали через це обурення Богів, зазнавши знищення такого великого свого дару, вони склали певні коментарі та символи, і, так само, зібрали разом писання більш давніх піфагорійців і те, що вони пам'ятали, ... із суворою заборонаю не віддавати їх нікому з родини. Таким чином, цей мандат виконувався протягом тривалого часу і був послідовно переданий їхнім нащадкам²⁶.

(Далі буде)

²² Там само, с.с. 37–41.

²³ Там само, с.с. 41–42.

²⁴ «Чела та світські учні», О.П. Блаватська, *Додаток до Теософа*, липень 1883 р.

²⁵ «Чела», О.П. Блаватська, *Теософ*, жовтень 1884.

²⁶ «Життя Піфагора» Ямвліха, с. 130.

ПІФАГОРОВА ГАРМОНІКА: СВЯЩЕННЕ ЧИСЛО І ЗОЛОТІ ВІРШІ – III

Кірк Гредін, продовження

Досліджуй усі речі добре, завжди залишаючи себе керованим і спрямованим розумінням, яке приходить згори, і яке повинно тримати віжки в своїх руках.

Піфагор

III. Ієрос Логос: Золоті Вірші

Піфагорійський "Ієрос Логос" або "Священна Бесіда" відкриває унікальне вікно у переломний період античності. Епоха, яку Карл Ясперс назвав "осьовою епохою ... глибокого вдиху, що приносить найяскравішу свідомість"²⁷, яка починається у 6 ст. до н.е. з появою Будди Шак'ямуні, Конфуція та Лао-Цзи на Сході та Піфагора на Заході, а закінчується гностиками та неоплатоніками у 3 ст. н.е. За словами О. П. Блаватської, це останній осередок, що залишився в історії, в якому сходяться яскраві промені світла, що линуць з минулих епох, не затмарені рукою нетерпимості і фанатизму. Навіть у тих небагатьох фрагментах піфагорійської традиції, що залишилися нам – які не були вилучені або знищені ранньою християнською церквою в прагненні "придушити старі [так звані язичницькі] релігії на користь нових"²⁸ – ми все ще можемо розгледіти обриси Батьківської Доктрини, постійно поточного багаторічного джерела нинішньої Таємної Мудрості, що синтезує та освячує філософію, релігію та науку.

Версія "Ієрос Логос", доступна нам сьогодні, перекладена з творів Ієрокла Александрійського, грецького платоніка 5 ст. до н.е., приблизно через десять століть після того, як жив Піфагор. Існують свідчення того, що афоризми використовувалися як підготовчі моральні настанови для неофітів піфагорійської спільноти протягом багатьох століть до цього, але лише в 1 ст. н.е. ми маємо більше, ніж однорядкову цитату з віршів у збережених творах. А перша згадка назви "Золоті вірші" поіменно з'являється лише в перші десятиліття 3 ст. н.е. Тим не менш, Ієрокл стверджує, що:

Ці вірші є ...не що інше, як найповніший вираз філософії, короткий виклад її найважливіших доктрин, елементарне вчення, записане тими, хто вже просунувся на божественному шляху, для тих, хто прийде після них. Його справді можна назвати найпрекраснішим знаком людської шляхетності та пам'ятником не одному конкретному піфагорійцеві, а всьому святому зібранню, і, як вони самі сказали б, спільною апофегмою школи в цілому²⁹.

Саме через Ієрокла ми маємо стислий виклад піфагорійського вчення про мистецтво життя і любов до мудрості або *філософії* – не як простого інтелектуального заняття, а як процесу очищення і вдосконалення людської природи. Його священна альтруїстична мета, як він повторює у своєму коментарі, полягає в тому, що душа може врешті-решт "відновити свою первісну блаженність, повернувши її до Божої подоби".

Водночас слід пам'ятати, що Ієрокл написав ці вірші в епоху, коли так звана язичницька філософія зазнавала жорстоких переслідувань з боку церкви, а таємні школи були примусово закриті. Мова, якою він користується, водночас і завуальовує і розкриває глибоке окультне або метафізичне вчення, що вимагає загублених ключів або вищих інтуїтивних здібностей. Але саме тут вчення сучасного теософського руху та порівняльний метод, прикладом якого є ОПБ, мають вирішальне значення. Сучасний студент може ознайомитися з основними вченнями теософії, а також з багатьма аспектами езотеричної філософії, написаними адептами – тепер вперше англійською мовою. Хоча вони все ще мають алегоричний характер, вони дають вираз багатьом істинам, які тисячоліттями були приховані в шторах, міфах і символах. Вони є своєрідними дверцятами, через які ми можемо почати досліджувати езотеричні шари

²⁷ *Походження і Мета Історії*, Карл Ясперс.

²⁸ *Таємна Доктрина*, т. I, с. xlv.

²⁹ *Золоті Вірші Піфагора*, з коментарями Ієрокла (Concord Grove Press, 1983).

значення віршів, і тут наведено лише кілька прикладів.

1. Насамперед шануй безсмертних Богів, як вони встановлені і визначені Законом.

Піфагорійська теогонія підірвала і трансформувала антропоморфізм, що домінував у популярній концепції грецького пантеону, заснованій на Гомері та Гесіоді. Натомість, божество і божественний закон представлені якісним числом, архетипною геометрією і звуком. Це були аж ніяк не статичні символи, а живі, вібруючі, універсальні та генеративні духовні сутності, що пронизують усю Природу. І, як ми бачимо в багатьох традиціях, Бог богів, безмежне коло, якому немає числа, був обійдений мовчанням.

Оригінальна грецька концепція Хаосу – це концепція таємної Мудрості-Релігії. У Гесіода, таким чином, Хаос є нескінченним, безмежним, безкінечним і безпочатковим за тривалістю, абстракцією водночас із видимою присутністю. ... Бо в етимологічному сенсі Хаос – це Космос, ... а Космос – це вічно Невидиме і Непізнаване Божество в нашій філософії³⁰.

Як чітко зазначено в Упанішадах, *TAT* перебуває поза будь-яким висловлюванням чи назвою, поза буттям і небуттям. Називати або визначати – означає обмежувати Те, що виходить за всі межі. Водночас, вся надбудова піфагорійської / платонівської езотеричної космогонії, як метагеометрії, так і евклідової геометрії, починається з властивостей лінії та кола і залежить від них. Згідно з Нікомахом, коло – це піфагорійський *Монас*, тобто Монада або Єдине.

Монада є непросторовим джерелом усіх чисел ... містить у собі принципи, які є в усіх числах ... початок, середину і кінець усіх речей ... без яких не існує жодного знання, оскільки вона є чистим світлом, найавторитетнішим над усім взагалі, і вона є сонцеподібною і владною, так що в кожному з цих аспектів вона подібна до Бога ... подібно до того, як він створив цей всесвіт гармонійним і об'єднаним з речей, які так само протилежні³¹.

У космогенезі "*Таємної Доктрини*" Монада як первісна Єдність пов'язана з непроявленим логосом, докосмічним початком кожного космосу – невираженою центральною точкою і окружністю, яка ініціює Хаос (ПРОСТІР), вираженням логосного числа і звуку в основі всього. "У Піфагора МОНАДА повертається в тишу і темряву, як тільки вона розвинула *тріаду*, з якої виходять решта сім чисел з 10 (десяти) чисел, які лежать в основі проявленого всесвіту"³².

Це короткий вступ до піфагорійської космогонії, що лежить в основі "Безсмертних Богів" першого вірша "*Ієрос Логос*". Сакральне співвідношення ідей, рівнів буття, матерії, енергії та свідомості, представлене десятьма точками піфагорійського трикутника, детально описано в "*Таємній Доктрині*". Її можна розглядати як нарис таємниць, що містяться в ній, а кореляції з транс-гімалайською та кабалістичною концепцією 10-кратного космосу графічно зображені на схемі на сторінці 200 першого тому.

2. Шануйте Клятву.

3. На наступному місці вшануйте Героїв, сповнених добра і світла.

4. Шануйте також Земних Даймонів, віддаючи їм законно належне поклоніння.

У космічному плані першим наслідком "Божественної Клятви", писав Герокл, є те, "що всі створені істоти продовжують існувати так, як вони були влаштовані і впорядковані Законом ... який понад усе і завжди дотримується тими, чії думки постійно звернені до Бога"³³. У людських термінах "Клятва", таким чином, була б подібна до обітниці Бодхісатв альтруїстичного служіння цілому, прямого кута по відношенню до всіх інших кутів. Це прагнення відображати небесні гармонії та вічність у часі. Це прагнення стати надійним, як світанок, підтримувати те, що є священним, істинним і благодатним у світі розчинення, плинності та страждань. Без здатності завжди залишатися вірним урочистим обіцянкам і обітницям, іншим, як самому Собі, храм таїнств не може бути знайдений. Як далі пояснюється у 47-у вірші, Піфагорійці давали свої найсвятіші обітници "**... тим, хто передав у наші душі Священні Тетракти, Джерело Природи, чия течія є вічною**". Якщо "передав" тут також означає "пробудив", то ми ба-

³⁰ *Таємна Доктрина*, т. I, с. 336 і далі.

³¹ *Геологія Арифметики*, приписувана Ямвліху, переклад Робіна Вотерфілда, 1988, с.с. 35-39.

³² *Таємна Доктрина*, т. I, с. 427.

³³ *Геологія Арифметики*, с. 27.

чимо передбачуване злиття *гуру* і *деви*, яке можна знайти в символіці багатьох стародавніх прав ініціації. Піфагор пробудив Тетракти, логоси у своїх учнях.

У перших чотирьох віршах згадуються і повторюються слова "шанувати", "благоговіння", "честь" і "поклоніння". Всі ці терміни пов'язані з класичним грецьким поняттям *eusebeia*, що означає побожність, набожність і відданість, релігійний трепет і відчуття священного. Оскільки людина є божественно безсмертною, писав Герокл, то смерть полягає в незнанні цього факту і в нечестивості. Містики порівнювали справжню побожність і відданість з самими планетами, що обертаються навколо центрального сонця. Піфагорійці та інші стародавні містичні традиції, стверджувала ОПБ, знали про геліоцентричну природу нашої Сонячної системи.

Згідно з Героклом, три рівні божественних істот, згадані в перших чотирьох віршах, а саме "Боги", "Герої" і "Земні Даймони", складають несхідний порядок, в якому і через який космос і людство проявляються, живляться і наставляються. Справжнє шанування в правильній пропорції може виникнути лише через знання "природи і рангу кожної Істоти"³⁴. Звідси випливає, що серед "Героїв, сповнених добра і світла" буде ієрархія, представлена міфом про Прометея, "Батьків Вогню" або *Агнишватта Пітрі* з індуїстської міфології, які жертвовно висвітлюють п'ятий принцип *манасу*. Тоді як "Земні Даймони" з четвертого вірша – це той самий принцип героїчної просвітленої свідомості, яка свідомо народжується в людській подобі, тобто аватарі, такі як Рама, Крішна і Будда, а також адепти, провидці та посвячені різних ступенів. Такі істоти завжди народжувалися в кожній культурі і в кожному кліматі, деякі з них відомі людській історії як великі мудреці, філософи, духовні предтечі або моральні реформатори, інші ж зовсім невідомі, за винятком небагатьох³⁵. В іншому аспекті, "Земні Даймони" можуть також стосуватися історично трансформаційних передових мислителів, містиків і моральних лідерів людської історії, таких як Г.В. Рассел, М.К. Ганді чи Томас Пейн.

³⁴ Там само, с. 30.

³⁵ Учителі Вічного Вчення, т. I (2006) і II (2018), Елтон Холл.

Даймон сократівського вчення також подібний до "монадичної зірки" або духовного генія, що визріває в кожній людині, який проявляється у щоденному досвіді як голос совісті, ноетичне мислення та інтуїтивне глибинне сприйняття. Людство сліпе до своєї божественної спадщини, але зір душі можна повернути. Після повного пробудження вона стає тим, що ОПБ називала *Читкалою*, безсмертним охоронцем *Дхьяні* кожної людини і всієї раси. *Ієрос Логос* ясно дає зрозуміти, що без пози внутрішнього благоговіння і вдячності жертвовним лініям та ієрархіям, що означає "стати подібними до них ... підкорятися заповітам, які вони нам залишили ... ходити шляхами, якими вони ходили ... торкнувшись любові Бога", справжнє самопізнання не може з'явитися.

Покаяння – це початок філософії, уникнення всіх нерозумних слів і вчинків, а також перший крок до життя, яке більше не підлягає покаянню. ... Тільки той уміє шанувати, хто ніколи не зачіпає гідності тих, кого шанує, хто першим приносить себе в чисту жертву, хто робить свою душу образом Божества і хто готує свій розум як храм, гідний прийняти божественне світло³⁶.

У піфагорійській традиції любов, відданість, благоговіння і дружба були "священним Законом", який слід культивувати так само ізотопно, як багатокутник, не лише до богів, ієрархій, героїв і великих вчителів, але й до своїх батьків, однолітків і молодших, до злих і праведних. Навіть до стихій та істот нижчих царств слід було ставитися зі справжнім почуттям подібності та доброзичливості. Згідно з віковичним вченням, усі царства природи перебувають на тій самій божественній мандрівці, на якій перебуває людство, тільки на різних етапах. Більше того, любов до добра і шанування мудрих, особливо "тих, хто зберігає в собі досконалість людської природи"³⁷, забезпечували правильну основу для вічної дружби; **(6.) ... зроби своїм другом того, хто вирізняється чеснотами.** У той же час, не дозволялося засуджувати інших, які вважалися недоброчесними, або **(8.) ... відкидати друга твого за незначну провину.** Натомість удар меча був зарезервований для самодисципліни.

³⁶ Золоті Вірші Піфагора, CGP, 1983, с. 56

³⁷ Там само, с. 38.

10. Привчай себе долати і перемагати ці пристрасті: насамперед обжерливість, лінощі, хіть і гнів.

Десятий вірш (декада) не випадково перераховує чотири (тетрада) головні недуги, які отруюють людське життя. Необхідність перемоги над власними бажаннями і пристрастями є центральною темою багатьох духовних традицій. Але чому обжерливість згадується першою? Якщо ми не бажаємо контролювати смак, то навряд чи буде можливим контроль інших воріт дії на основі думки, розуму і морального принципу. Якщо ми споживаємо їжу – щоденну потребу для підтримання тіла у втіленні – і керуємося лише тим, що приємне для смакових рецепторів, ми будемо збиватися на манівці. Як навчав М.К. Ганді, дієта, що керується принципом ненасильства, є також найздоровішою³⁸. Вибір їжі є вираженням моральної чутливості, а вегетаріанська дієта була визнана в античності піфагорійською. Серед багатьох трагедій сучасної культури є те, наскільки комерціалізація та індустріалізація продуктів тваринного походження домінує в системах виробництва продуктів харчування. Під сумнівною назвою "тваринництво" вчені та дослідники визначили, що воно є найбільшим джерелом викидів парникових газів, надмірного використання та забруднення водних систем, рушієм знищення тропічних лісів та цілої низки хвороб недостатку, які десятиліття тому перевершили епідемічні масштаби. Усе це стосується до морального жаху від того, як зазвичай поведуться з тваринами у виробництві продуктів харчування. Серед найдавніших історій, які розповідають про Піфагора, є ті, в яких він розумів або спілкувався з тваринами, висловлював нашу спорідненість з ними і реальність їхніх страждань. Крім того, Ієрокл вказує на те, що неправильне надмірне споживання їжі будь-якого виду затуманює розум, відгодовує або розпалює его, а також ще більше спотворює або притуплює здатність до міркування.

На другому місці – лінощі. З ними треба боротися, бо без перемоги над лінню неможливо виконати свою божественну місію або Клятву. Четвертою *парамітою* у "Голосі Безмовності" є *вір'я*, "безстрашна енергія" або духовна воля,

яка тільки й може підтримувати шлях служіння божественній істині. Частково ця ноетична енергія розкривається через стриманість, прогресивне самонавчання, самодисципліну та самоперевірку, а також очищення мотивів. Якщо ми ліниві, то хіть (третя пристрасть) залишиться неперепоною. Хіть – це більше, ніж просто сексуальний потяг. З теософської точки зору, це неприборкана тварина в людині, яку можна визначити як інверсію і розсіювання божественної енергії на службі мирським або чуттєвим задоволенням. Він має сліпучий кармічний ефект, цементуючи нас у ланцюгах невігластва і несвідомого переродження. Гнів (четверта недуга, згадана в десятому вірші,) руйнує узгодженість і безперервність витончених шат, які культивуються завдяки "життю життям". Навіть кілька хвилин неконтрольованого гніву, як зазначає Шантідева, можуть звести нанівець десятиліття практики, палкого прагнення, медитації та духовної самотрансформації. У перших десяти віршах нам нагадують про нерозривний зв'язок між відданістю, містикою, знанням і самореформацією. Але для цього недостатньо лише зовнішньої видимості чи священничих шат. Ступінь, до якого руйнівні пристрасті справді замінені конструктивними досконалостями душевної мудрості і чеснот, мудрі знають з математичною точністю і визначеністю. Поміркваність і стриманість, самоконтроль і розсудливість, праведність поведінки і "здоровий" розум – все це аспекти того, що стародавні греки називали *софросинією*.

Як стверджує Ієрокл, практика *арете* ("досконалості" або "повної реалізації закладеного в нас потенціалу") приведе нас до дружби і спілкування з богами. Ми бачили, що безсмертний тетрактис у кожній людині, що походить від космічного походження всіх духовних і творчих ієрархій Природи, за своєю суттю є фохатичним і жертвним. Це те, що робить нас потенційно перетворюючими і зцілюючими агентами божественної гармонії, здатними віддавати без думки про віддачу і нескінченно прагнути без надії на суто особисту вигоду. Це постійно поглиблюваний процес відкриття, це сила, якою керується "розуміння, що приходить згори", внутрішній даймон, *Пітар Гуру* та піфагорійський огляд. Ця щоденна медитація, про яку йдеться у віршах, розвиває готовність бачити і визнавати помилки, виявляти корінні демони всередині себе і самокоректуватися,

³⁸ *Ключ до здоров'я*, М. К. Ганді, 1948. Написана у в'язниці і перекладена багатьма мовами, ця книга стала найпопулярнішою з усіх праць Ганді за його життя.

визнавати невдачі і безстрашно починати знову. Це також включає в себе здатність мати і зберігати мудрість, збирати добрий урожай кожного дня, подібно до того, як бджола збирає мед.

40. Ніколи не дозволяй сну зімкнути твої повіки після того, як ти ляжеш спати, доки ти тричі не перевіриш усіх своїх вчинків за день.

41. Що я зробив поганого?

42. Що я зробив?

43. Що я упустив, що повинен був зробити?

44. Якщо під час цього іспиту ти знайдеш, що зробив щось погане, суворо докори собі за це, а якщо зробив щось добре, то радій.

45. Усе це ретельно виконуй, добре роздумуй над цим; ти повинен любити це всім своїм серцем. Це вони наставлять тебе на шлях Божественної Чесноти.

Саме тут у віршах ми переходимо від практичних чеснот до божественних. Ямвліх говорить про піфагорійські досконалості як про сім ступенів: *природні, етичні, громадянські, очисні, теоретичні, парадигматичні та ієратичні*. Перші чотири передбачають застосування здатності до міркування "у сферах, які є нижчими за неї", тобто дисциплінування і вирівнювання нижчого розуму і всієї діяльності втілення. Уникаючи фіктивних і просто умовних очікувань соціального життя, світський чернець повинен сумлінно виконувати всі відомі обов'язки – сімейні чи громадянські – і водночас бути глибоко залученим до пробудження вищих здібностей, повного "навєрнення душі" через "такі дисципліни, теорії та наукові дослідження, які справді бадьорять око душі"³⁹. Оскільки Шлях стає лейтмотивом життя, вищі посвяти культивують споглядальні чесноти "душі, яка вже відреклася від самої себе". Після того, як відокремлена особистість була відкинута як осередок ідентичності та мети, очищена свідомість все більше зосереджується на божественному, Агафоні, єдиному Богові, або добрі для всіх. Дія все частіше відбувається зверху вниз.

48. Ніколи не берися за справу, не помолвившись спершу Богам, щоб здійснилося те, що ти збираєшся розпочати. Коли ця звичка стане для тебе звичною, ти пізнаєш будову

Безсмертних Богів і людей, і навіть те, як далеко простягаються різні Істоти, і те, що їх утримує і зв'язує разом.

Спочатку думати, а потім діяти – це прометеївський здоровий глузд. Але яка природа цієї попередньої думки? Слово "молитва" у 49-у вірші можна правильно розуміти як неспаннє *самадхі*, форму буддійської йоги, в якій усі дії просякнуті божественною любов'ю, а також як постійне духовне неспаннє вічного в межах часу – божественних архетипів (*таттв*), чия духовна, алхімічна вібрація проявляється за завесою видимої природи під поточними кармічними обмеженнями. Для того, хто знайомий з цією реальністю, будь-яка думка подібна до молитви, але не благальної, а творчої, логоїчної інтонації. З теософської точки зору, це означало б поступове поєднання *манасу* з *буддхі*, проявляючи те, що Платон називав *анамнезом*, або пам'яттю душі. Цей постійно оновлюваний гармонійний пленум божественної мудрості врешті-решт включає в себе всеохоплююче, постійно підтримуване безпосереднє пізнання не-дуальності у *множинності*. Людина перестає бути або бачити лише частину, але включає в себе ціле, "Число Чисел"⁴⁰.

52. Ти також повинен знати, згідно з Космічним Порядком, що природа цього Всесвіту в усіх речах однакова, так що ти не повинен сподіватися того, на що не повинен сподіватися, і ніщо в цьому світі не повинно бути приховане від тебе.

Кажуть, що Піфагор не тільки знав або міг пригадати всі свої минулі життя, але й міг читати минулі життя інших людей. Природа відчинила йому свої двері і відкрила свої таємниці. Небесний хор можна було не тільки бачити і чути, але й приєднуватися до нього. Завдяки цій здатності миттєвого глибинного сприйняття та мелодійній математиці душі, яку він довів до рівня досконалості у власній природі, Піфагор був відомий як наймудріший з лікарів. Він міг не лише визначити, коли людина готова прийняти тягар і випробування ініціації, але й зцілювати і плекати душі на кожному кроці цього шляху, пропонуючи саме те, що було потрібно, щоб обеззброїти імпульсивних і мінливих і водночас виявити найблагородніших і найкращих. Звертаючись до тих душ, що перебували під його опікою, адепт Кротона також

³⁹ *Життя Піфагора*, переклад Томаса Тейлора, с. 15.

⁴⁰ *Золоті Вірші Піфагора*, CGP, 1983, с. 70.

промовляв до тих інтуїтивних, що належали до інших рас і прийдешніх епох, показуючи приклад найвищої форми служіння і доносячи до них слова надії, людської досконалості й безсмертя, що їх Шлях пропонує кожному чоловікові, жінці й дитині.

64. Але будьте мужні, рід людський – божественний.

65. Священна Природа відкриває їм найпотаємніші Таємниці.

66. Якщо вона відкриє тобі свої таємниці, ти легко виконаєш усе, що я тобі призначив, і, зціливши душу твою, позбавиш її від усіх цих зол, від усіх цих страждань ...

70. І коли, позбувшись смертного тіла, прибудеш у найчистіший ефір, то будеш Богом, безсмертним, нетлінним, і смерть не матиме більше влади над тобою.

(Далі буде)

ПІФАГОРОВА ГАРМОНІКА: СВЯЩЕННЕ ЧИСЛО І ЗЛОТІ ВІРШІ – IV

Кірк Гредін, закінчення

"Бог геометризує".

Платон

IV. Геометрія, Число і Звук

З самого початку Еонів – у часі і просторі в нашому Крузі і Глобусі – Таємниці Природи ... були записані учнями тих самих невидимих нині "небесних людей" в геометричних фігурах і символах. Ключі до них переходили від одного покоління "мудреців" до іншого. Деякі з символів, що таким чином перейшли зі сходу на захід, були принесені звідти Піфагором, який не був винахідником свого знаменитого "Трикутника". Ця фігура, разом з площинами куба і кола, є більш красномовним і науковим описом порядку еволюції Всесвіту, духовного і психічного, а також фізичного, ніж томи описових космогоній і розкритий "Генезис". *Десять пунктів*, вписаних у цей "піфагорійський трикутник", варті всіх теогоній та ангелологій, які коли-небудь виходили з богословського мозку. Бо той, хто інтерпретує їх безпосередньо і в зазначеному порядку, знайде в цих сімнадцяти пунктах (сім математичних пунктів прихованих) безперервну серію генеалогій Платона від першої *Небесної* до *земної* людини. І, як вони дають порядок істот, так вони розкривають порядок, в якому розвивалися Космос, наша Земля і першоелементи, з яких вона була створена. Народжений у невидимих *Глибинах* і в лоні тієї ж "Матері", що й інші

планети, – той, хто опанує таємниці нашої Землі, опанує таємниці всіх інших⁴¹.

Як показує ця цитата з "*Таємної Доктрини*" (ТД), важливість геометрії для *Теософії* неможливо переоцінити. О. П. Блаватська (ОПБ) називала її "Альфою і Омегою містичної концепції" в її трансцендентному застосуванні до всіх семи божественних наук колись універсальної Релігії Мудрості. Як і "число", цей піфагорійський підхід до розуміння геометрії значно відрізняється від підходу сучасної матеріалістичної науки. Окрім будь-якого утилітарного використання чи застосування у вивченні видимої природи, найпростіші геометричні побудови, такі як коло, трикутник і квадрат, стосуються божественної, безсмертної присутності, як всередині, так і ззовні. Подібно до священних портретів повністю пробудженого Бодхісатви, чиє серце б'ється в унісон з логосним звуком і світлом космосу, вони представляють живі моральні та духовні парадигми, що співіснують з породжуючими, незмінними і всепроникаючими основами життя, їхня вічна краса і мудрість перевершує всі мінливі об'єкти, зроблені ними красивими або зрозумілими. Вони настільки невід'ємні від духовного пробудження і самоперетворення, писала ОПБ, що глибші рівні реальності, до яких вони відносяться, досяжні лише через ініціацію⁴² на шляху зречення.

⁴¹ О.П. Блаватська, *Таємна Доктрина*, т. I, с. 612.

⁴² *Там само*, т. I, с. 67.

У типових хронологіях Західної історії Евклід (близько 300 р. до н.е.) вважається "батьком геометрії" і одним з найвидатніших математиків античності. Однак, добре відомо, що він був кодифікатором і синтезатором, а не винахідником чи першовідкривачем. І хоча це не може бути доведено документально, сер Томас Хіт і Томас Тейлор припускають, що багато, якщо не все, що міститься в Евкліда, передавалося в усній формі протягом століть від найдавніших піфагорійців і становило квінтесенцію обов'язкової програми навчання в Платонівській академії. "Нехай ніхто, хто не знає геометрії, не входить сюди", – кажуть, було викарбовано на дверях школи Платона в Афінах. Поряд з Теоном Смірною (бл. 120-140 рр. н.е.), Нікомахом (бл. 60-120 рр. н.е.) та Ямвліхом (бл. 235-345 рр. н.е.), Евклід є одним з найважливіших античних джерел вивчення піфагорійського вчення.

Звідси випливає, що, намагаючись розкрити деякі проблески глибоких метафізичних і метапсихологічних значень, пов'язаних зі знаменитою піфагорійською декадою з десяти пунктів, ми могли б почати з побудови графіка в Евклідовій манері, співвідносячи різні етапи з основними ідеями, почерпнутими з "*Таємної Доктрини*", міфів грецької античності та інших традицій. Це означає почати з кола, на якому будується вся надбудова піфагорійської / платонівської космогонії, як метагеометрії, так і евклідової геометрії.

Онтологічно передуючи накресленому колу з обмеженою окружністю, свідомість перебуває в безмежній сфері абстрактного Космосу, найвищого Божества, яке піфагорійці оминали мовчанням. Порожнеча і повнота – це недвоїста Реальність, яку в індуїстській філософії називають *Парабрахман* або *Пара-вач*, у буддизмі – *шуньята*, у книзі Буття – "обличчя Глибини", у Гесіода і Гомера – Хаос (÷*Ἥϊδ*).

Оригінальна Грецька концепція Хаосу – це концепція Релігії Таємної Мудрості. У Гесіода, таким чином, Хаос є неосяжним, безмежним, нескінченним і безпочатковим за тривалістю, абстракцією водночас з видимою присутністю... Бо в етимологічному сенсі Хаос – це Космос ... а Космос ... це вічно Невидиме і Непізнаване Божество в нашій філософії⁴³.

⁴³ Там само, т. I, с. 336 і далі.

Для обмеженого розуму ця Єдина Реальність постає як темрява і абсолютна несвідомість. Для пробудженого провидця це царство абсолютного світла. Водночас, цей "центр, який є скрізь, а окружність ніде" не слід плутати з намальованим колом. Згідно з Нікомахом, намальоване коло – це піфагорійський *Монас*, тобто Монада або Єдине, що асоціюється з Аполлоном, чие ім'я (*a-pollo*) означає "без розрізнення".

Монада є непросторовим джерелом числа ... утримує в собі принципи, які знаходяться всередині всіх чисел ... початок, середину і кінець всіх речей ... без неї немає ніякого знання, оскільки вона є чистим світлом, найавторитетнішим над усім взагалі, і вона подібна до сонця і панує, так що в кожному з цих аспектів вона нагадує Бога ... подібно до того, як він створив цей всесвіт гармонійним і об'єднаним з речей, які так само протилежні⁴⁴.

У космогенезі "*Таємної Доктрини*" Монада як первісна Єдність спочатку пов'язана з непроявленим логосом, докосмічним початком кожного космосу, ініційованим потенційною точкою в колі. Ця Монада, "яка живе в самоті і темряві", також не має виміру, меж і кордонів. В езотеричних традиціях північного буддизму, ОПБ співвідносить непроявлені логоси з *Ваджрадхарою*, також відомим як *Дордже Чанг* на тибетській мові або *Адї-Буддха*, Верховний Будда. "Як Володар усіх Таємниць, він не може проявитися, але посилає у світ прояву своє серце – "діамантове серце", *Ваджрасаттву*"⁴⁵. Подібно до міфу про *Вішвакармана*, весь космос є єдиною сутністю, яка жертвовно проявляє себе як Єдине Життя, щоб диференціюватися у Великий Ланцюг Буття.

Одночасно з потенційною точкою існує діаметральна лінія кола, що називається "Батько-Мати"⁴⁶, *Пуруша-Пракріті*, *Праджна-Каруна*, з якої виходить другий логос, проявлений. Цей діаметр лінії вертикальний чи горизонтальний? Якщо вертикальний, то 1 і 0 – це число десять, докосмічна Ідея, Небесна Людина. У Кабалістичних термінах, це Адам Кадмон або

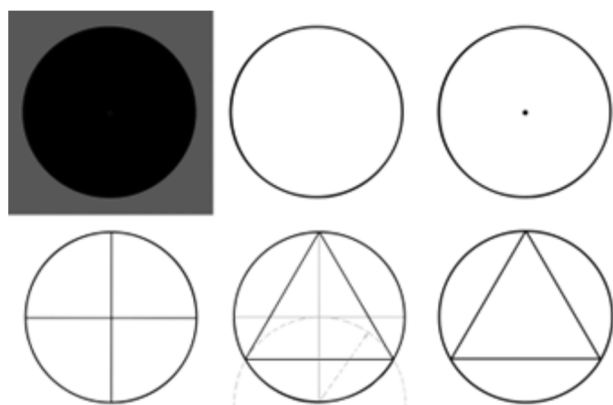
⁴⁴ *Геологія Арифметики*, приписувана Ямвліху, переклад Робіна Вотерфілда, 1988, с.с. 35-39.

⁴⁵ *Таємна Доктрина*, т. I, с. 571. Також див. "*Голос Безмовності*", вірш 114, прим.

⁴⁶ *Протоколи ложі Блаватської*, с. 15.

"Древній від віку", як джерело і кульмінація всіх людських знань, так і "андрогінний синтез творчих будівничих"⁴⁷, повністю прихований у своїй всюдисущій, догенетичній славі. ОПБ стверджує, що Піфагор знав про десяткову систему числення, оскільки священна духовна наука, яку він викладав, була побудована на числі десять.

Якщо діаметральна лінія є горизонтальною, то вона символізує докосмічну субстанцію – *СВАБХАВАТ*, "ГОЛОС СЛОВА" з IV станці. Це неперервний піфагорійський монохорд, божественна Мати-Природа, буддійська Мулапракріті, "Пластична Сутність", яка наповнює все-світ, забезпечуючи матеріальну основу кожної площини та форми втілення. На цьому рівні докосмічного розгортання, матерія і дух, горизонталь і вертикаль, є тотожними за своєю суттю і виражаються знаком "X" або хрестом у колі. З геометричної точки зору, обидві вони потрібні для того, щоб окреслити прямокутний рівносторонній трикутник в межах даного кола.

"Перша і Фундаментальна догма окультизму – це Універсальна Єдність (або Однорідність) у трьох аспектах"⁴⁸. "Божество єдине, тому що воно нескінченне. Воно потрійне, бо постійно проявляється"⁴⁹. В єврейській містиці Кабали першими трьома безформними еманациями Сефіротального Дерева, Дерева Життя і джерела ноуменальної природи є *Кетер* (Крона), *Біна* (Інтелект) і *Хокма* (Мудрість). У християнстві богословська трійця – це Отець, Син і Святий Дух, тоді як у найдавніших відомих нам Ведах ми знаходимо *Агни*, *Ваю* і *Сур'ю*. У пізніших Упанішадах ця трійця стала *Брахмою*, *Вішну* і *Шивою*, а в Адвайта Веданта – *Сат-Чит-*

Анандою, Істиною – Свідомістю – Блаженством.

Для піфагорійців трикутник був першим істинним числом і першою досконалою геометричною фігурою, що охоплює простір і асоціюється з Пропорцією (*аналогією*), Гармонією, Знанням, Благочестям і Дружбою. У грецькій античності третім принципом, що пов'язує горизонталь і вертикаль у логографічну тріаду, є *Ерос*. "Як і в найдавнішій грецькій Космогонії, що значно відрізняється від пізнішої міфології, Ерос є третьою особою в первісній трійці: Хаос, Гея, Ерос ..."⁵⁰ *Ерос* – це найвищий аспект Венери-Афродіти, Божественної Волі, індуїстської *Кама-Деві* і тибетського *Фохату*, активної енергії, що зв'язує ідею з матерією на кожному рівні. Як найвищий вираз жертвовного співчуття, він є "рушійною силою, активною Силою, яка змушує ОДНЕ ставати ДВОМА і ТРЬОМА – на Космічному рівні прояву"⁵¹. Це космічна електрика, керована Вселенським Розумом, що виникає з первісним логоїчним світлом, яке віщує кожен світанок. Всі інші ноуменальні або феноменальні сили є диференціаціями цієї єдиної Сили, яка в платонівському розумінні змушує Всесвіт рухатися по колу. У *Таємній Доктрині* ця *арупа* три в одному (Дух-Матерія-Фохат) є новопробудженим Космічним Розумом, *Махатом* або *Маха-Буддхі*.

...Піфагорійська Монада, що сходиться з "нізвідки" (*Алока*), пролітає, як падаюча зірка, крізь площини небуття в перший світ буття і народжує Число Один; потім, відгалужуючись праворуч, вона породжує Число Два; знову повертаючись до базової лінії, вона породжує Число Три, а звідти, знову піднімаючись до Числа Один, вона нарешті зникає звідти в царствах небуття⁵².

Шляхом містичної трансформації, писала ОПБ, три в одному стає ЧЕТВІРКОЮ, "трикутник стає "ТЕТРАКТИСОМ", як "ПРОМЕНИСТА СУТНІСТЬ СТАЄ СІМОМА ВСЕРЕДИНІ, СІМОМА ЗОВНІ"⁵³. Тетрактис – це об'єднана осяйна мудрість незліченних сонць, океанічний безсмертний нектар, зібраний з нескінченної низки зворотних циклів, що утримує в собі все,

⁴⁷ *Таємна Доктрина*, т. I, с. 98, прим.

⁴⁸ *Там само*, т. I, с. 58.

⁴⁹ *Там само*, с. 59.

⁵⁰ *Там само*, т. I, с. 109.

⁵¹ *Там само*.

⁵² *Протоколи...*, с. 105.

⁵³ *Там само*, с. 107.

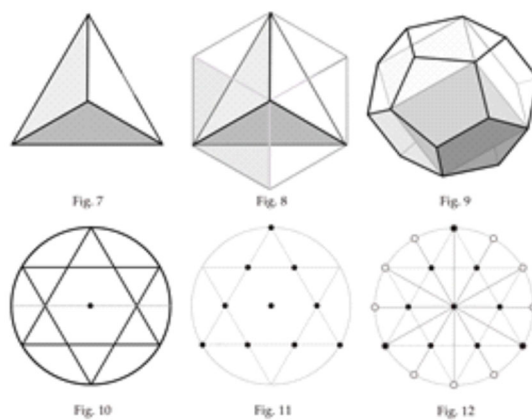
що з'явиться у поточній манвантарі. Це пов'язано з найглибшими таємницями *Ману* і *Манасанупури*. "Звідси ми дізнаємося з "Коментарів", що хоча жоден Дхіан Чохан, навіть найвищий, не може повністю усвідомити "стан попередньої Космічної еволюції... Ману зберігають знання про свій досвід усіх Космічних еволюцій протягом Вічності"⁵⁴.

Концептуально і геометрично є кілька способів візуалізації цього переходу від трійки до четвірки, від трикутника до тетради. Наприклад, геометрично четверту точку можна уявити як таку, що лежить поза трикутником, рівновіддалена від кожної з трьох вже встановлених точок і дорівнює довжині кожної сторони початкового трикутника.

Таким чином, трикутник перетворюється на тетраедр, найпростішу з можливих форм, що охоплює тривимірну форму з шістьма ребрами (мал. 7). Один рівносторонній трикутник таким чином перетворюється на чотири. Крім того, тетраедр – єдине з п'яти платонівських тіл, яке є самообертальним. Тобто, якщо взяти центральну точку кожної грані тетраедра, то утворюється внутрішній тетраедр, внутрішня сімка, і так до нескінченності. Крім того, шість ребер тетраедра відповідають діагоналям кожної грані шестигранного куба або гексаедра, ще одного геометричного символу сімки (мал. 8). Цей процес розгортання можна продовжити, оскільки кабалістична аксіома стверджує: додекаедр, "ціле з дванадцяти граней", прихований всередині досконалого куба. Коли куб побудований всередині додекаедра, сторони куба знаходяться в золотому перетині до сторін додекаедра (мал. 9).

Альтернативно, четверта точка тетрактиса може бути взята як монадична центральна точка, вже встановлена в центрі двовимірного трикутника. "Одночасно" зі своєю діаметральною лінією вона забезпечує центр обертання лайї, в якому трикутник, спрямований вгору, дзеркально відображається в трикутнику, спрямованому вниз (мал. 10). Таким чином, "зверху" відображається "знизу". За допомогою сітки, утвореної переплетеними трикутниками та їхньою спільною центральною точкою (сьомою), ми можемо точно визначити архетипні десять точок піфагорійської декади (мал. 11). Крім того, якщо ми продовжимо діамет-

ральну лінію від центру до кожної визначеної таким чином вузлової точки, ми прийдемо до дванадцятикратного поділу периметра кола, що знову вказує на "Дванадцять Великих Орденів" зодіаку і нідан (мал. 12).

Все це починає давати нам певне розуміння того, чому піфагорійці вважали тетрактис і чотирма, і сімома, і десятьма (сума перших чотирьох чисел). Виникнувши за три кроки від одиниці, він символізував "завершення і досконалість Числа", елементи, з яких складається все інше, називалися *Космос* (світопорядок), *Уранос* (небо) і *Пан* (Все). Це був всеохоплюючий архетип, який, як вважалося, лежить в основі кожного класу явищ, з'єднуючи макрокосм і мікркосм, як про це свідчать одинадцять тетрад, перелічених Теоном Смирнським. Він уособлював самоусвідомлене безсмертя і найвищу мудрість, жертвоне сходження від Одного до Багатьох і назад, логографічне серце і подих Природи, яким піфагорійці присягали у своїх найсвятіших клятвах. Як стверджує Гієрокл у своєму коментарі до "Золотих Віршів": "Тетрактис містить і пов'язує воедино всі початки, елементи, числа, пори року, віки, суспільства і спільноти".

Відповідно до вчення, викладеного в "*Голосі Безмовності*", чотирикратні тетрактиси можна плідно співвіднести з двома крилами, головою і хвостом Калаханси, потрійним А-У-М мантри *пранави* або *Гаятри*⁵⁵. Сам логос і його світло, *Дайвіпракріті*, пов'язані в ТД з *мадг'яма* і *пасьянті* формами *Вач*. Укорінений у *Нада-Брахмані*, безударному звуці. Кажуть, що священне Слово пов'язує в одне ціле сім вічностей Буття (білий лебідь) і сім небуття (чорний лебідь). На світанку манвантари це всюдисуще вібраційне поле періодично пробуджує і

⁵⁴ *Таємна Доктрина*, т. II, с. 310.

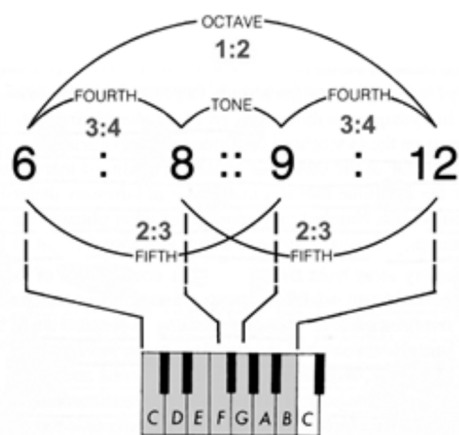
⁵⁵ *Голос Безмовності*, вірш 19, с. 19.

підтримує кожен духовний атом, весь монадичний потік, який ось-ось має з'явитися і диференціюватися через сім дх'яні в сім царств Природи.

...геометричні фігури ...при уважному вивченні дадуть не тільки наукове пояснення реального, об'єктивного існування "Семи синів божественної Софії", що є цим світлом Логосу, але й покажуть за допомогою інших, ще не відкритих ключів, що стосовно людства ці "Сім Синів" та їх незліченні еманации, уособлені центри енергії, є абсолютною необхідністю. Відкиньте їх, і таємниця Буття і людства ніколи не буде розгадана, навіть близько не наблизиться до неї⁵⁶.

Через монохорд, Піфагор також продемонстрував відповідність первинних геометрій числу і звуку. Хоча одна струна являє собою невизначений континуум тонального потоку, який може бути нескінченно розділений, при щипку за неї виникають певні гармонійні вузлові точки. Ці вузлові точки або співзвуччя визначаються співвідношенням перших чотирьох цілих чисел, що відповідають 1/2, 1/3, 1/4 від загальної довжини струни. Цей ряд є числовою або архітектурною основою діатонічної музичної шкали з семи нот, основним "полем" якої є октава, 1:2, подвоєння частоти коливань якої обернено корелює зі зменшенням довжини струни вдвічі. Один з найбільших світочів європейського Відродження Франческо Джорджо у своєму трактаті "Гармонія Світу"⁵⁷ показав, що, використовуючи октаву 6:12, можна отримати цілочисельні рішення для решти гама. Шляхом подальшого поділу за допомогою арифметичних і гармонійних посередників можна дійти до досконалої п'ятої або 2:3 (6:9) і досконалої четвертої або 3:4 (6:8), двох найпотужніших музичних співвідношень. Таким чином, співзвуччя, на яких ґрунтувалася грецька музична система – октава, п'ята і четверта – можуть бути виражені прогресією 1:2:3:4, яка також містить складені співзвуччя октави плюс п'ята (1:2:3 або 6:12:18) і двох октав (1:2:4 або 6:12:24). Джорджо показав, що вони відповідають подвійним і потрійним пропорціям, описаним Платоном у "Тимей"

як фундаментальні поділи порядку і гармонії, притаманні космосу і структурі людської душі.

Нікомах, відомий математик 1 століття н.е., писав, що астрономія, як і музика, є натхненною Піфагором наукою з містичними і теургічними властивостями, і що рухи зірок і планет мають ідеально мелодійну гармонію. Гармонії семи священних планет, пов'язаних з безсмертними богами, можуть бути відображені в земній музиці і в житті людини, якщо пробудити і активізувати відповідні ноетичні принципи. Цей внутрішній, духовний та ідейний аспект руху планет є знаменитою музикою сфер, про яку на різні лади розповідали Цицерон, Платон та інші. Понад 1600 років ця ідея вважалася смішною і ненауковою через відсутність підтверджуючих доказів, але сучасна наука почала з'ясовувати, що музичні звуки насправді видаються небесними тілами, очевидно, через різні коливання в їхніх атмосферах. Вони нечутні для людського вуха, але можуть бути виявлені науковими інструментами. Це стосується не лише Землі, Сонця та інших планет, але й галактик. У 2003 році було виявлено, що чорна діра в скупченні галактик Персея наспівує дрон на 57 октав нижче середнього ДО у фортепіано. За даними NASA, це приблизно в мільярд мільярдів разів нижча частота, ніж може розрізнити людське вуха.

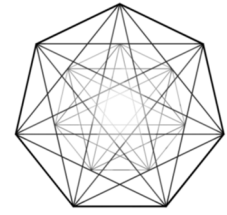
Людині, яка належним чином вивчає науку, всі геометричні побудови, всі системи чисел, всі належним чином складені мелодійні прогресії, єдина впорядкована схема всіх небесних обертань, повинні розкритися ...через виявлення єдиного зв'язку природного взаємозв'язку".

Платон
(Далі буде)

⁵⁶ Таємна Доктрина, т. I, с. 430.

⁵⁷ The Pythagorean Sourcebook and Library, Kenneth Sylvan Guthrie, с. 27.

Число сім, або семикутник, піфагорійці вважали *релігійним* і *досконалим* числом. Його називали "Телесфорос", оскільки *воно веде все у Всесвіті і людство до свого кінця*, тобто до своєї кульмінації (*Philo. de Mund. opif.*). Перебуваючи під владою семи священних планет, вчення про сфери показує, від Лемурії до Піфагора, сім сил земної і підмісячної природи, а також сім великих Сил Всесвіту, що протікають і розвиваються в семи тонах, які є сімома нотами музичної гами. *Гептада* (наша септенарія) вважалася "числом діви, тому що вона ненароджена" (як Логос або "Аджа" Ведантистів); "без батька і матері, але походить від монади, яка є початком і вінцем всього суцього". І якщо *гептада* походить безпосередньо від Монади, то вона є, як вчить Таємна Доктрина найдавніших шкіл, досконалим і священним числом цієї нашої Маха-Манвантари.

О. П. Блаватська, Таємна Доктрина, т. II, с. 602. Дослівно за оригінальним виданням 1888 року Видавництво Теософського університету, Пасадена, Каліфорнія, 1970

ПЕРША СТАНЦА «ТАЄМНОЇ ДОКТРИНИ» ТА ШЛЯХ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Каталіна Ісаза Кантор

Пані Каталіна Ісаза Кантор довгий час є членом ТТ у Колумбії, наразі вона проживає у Штабквартирі ТТ Адьярі, Ченнай, Індія. Ця стаття написана на основі доповіді, виголошеної в ТТ Трівені, Індія, 28 лютого 2023 р.

Я маю намір зробити огляд першої станци «Таємної доктрини» (ТД) О.П. Блаватської (ОПБ) у світлі шляху самореалізації. Вивчення ТД спонукає не тільки до всеохопного та глибокого бачення всесвіту, але й нас самих, адже «Внутрішнє є відображенням Зовнішнього; як Угорі, так і Внизу; існує лише ОДНЕ ЖИТТЯ».

Процес вивчення ТД дарує трансцендентний досвід, осягнення якого можливе лише поетично-містичним шляхом на межі зрозумілого. Слова не завжди придатні, аби висловити зміст того, про що ми в тут читаємо. Тим не менше, навіть попри обмеження засобів мови та й мого розуміння, дозвольте поділитися деякими міркуваннями з цього приводу. Слово «ДЗІЯН» зазвичай трактують як споглядання або пізнання через медитацію. Тому, щоб наблизитись до його розуміння, варто налаштуватись на глибоке споглядання.

Вище вже йшлося про те, що у Станцах описано загальну формулу Космічної Еволюції, яка може бути застосована *mutatis mutandis* (сукупність можливих змін) до всієї еволюції: до пре-

творень нашої крихітної Землі, цілого ланцюга планет, однією з ланок якого є наша планета, до Сонячного Всесвіту, куди належить цей ланцюг, і так далі, по висхідній шкалі. Отже, здійснюючи це дослідження, ми можемо спробувати не тільки зрозуміти космос, макрокосмос і мікрокосмос, але й те, що є життєво важливим для людства – нашу внутрішню природу та можливості нашої дхарми, служіння членів теософського руху як відповідальних і свідомих людей на цій Землі.

Одним з ключів до розуміння ТД, що його згадує О.П. Блаватська, є інтуїтивне проникнення, досягти якого можна через очищення розуму. ОПБ у Проемі зазначає: «Слід пам'ятати, що зміст викладеного у станцах осягається внутрішніми здібностями, а не звичайним розумінням фізичного мозку». Я вважаю, що будь-яке дослідження, яке ми здійснюємо, має виходити за межі простого інтелектуального самовдоволення конкретного розуму, і що воно матиме сенс лише тоді, коли розуміння його глибшого значення зможе знайти живе за-

стосування у нашому існуванні та у стосунках зі світом. Учитель КХ сказав:

Істини й таємниці окультизму становлять... орган найвищої духовної важливості, водночас глибокий і практичний для світу в цілому. Однак вони даються вам не як доповнення до заплутаної маси теорій чи спекуляцій у світі науки, а для їх **практичного впливу на інтереси людства** (*Листи Махатм*, хрон. ред., Лист № 12/ ML 6).

Завдяки навчанню-медитації ми перестанемо сприймати світ з позиції доктрини Ока, а натомість будемо надихатись доктриною Серця, що призведе і до можливості її практичного застосування через служіння та реальну самотрансформацію. Застосовувавши універсальні вчення для розуміння людини, ми можемо використовувати *ТД* як духовного тренера. Перед тим, як взятися за вивчення цього твору, варто нагадати, про що попереджає нас *«Голос Безмовності»*:

Очисти серце ще до початку своєї подорожі. Перш, ніж зробити свій перший крок, навчись відрізнити справжнє від фальшивого, швидкоплинне од вічного. ... відрізняй засоби розуму від душевної мудрості, доктрину «Ока» від доктрини «Серця» (II.111). Поглянь на своє єство: ти – Будда (II.116).

ОПБ пропонує *«Таємну доктрину»*, аби піднести нашу свідомість до буддхічного виміру. Глибоко медитуючи над змістом кожної з її станц, ми можемо розвивати свій вищий розум і інші власні вищі виміри. Лише через інтуїтивне проникнення ми зможемо розгледіти те, що просвітлисть темноту нашого існування.

Станца 1 НІЧ ВСЕСВІТУ змальовує стан не проявленого Універсуму, *махапралайю*, де відсутня жодна диференціація. Цей стан описується таким чином: «Всюдисущий, Вічний, Безмежний і Незмінний ПРИНЦИП, щодо якого неможливі жодні твердження, оскільки він перевершує можливості людського сприйняття. ... Він залишається поза діапазоном і досяжністю думки, «немислимий і невимовний». (т. 1, стор. 14)

А в коментарі до станци I, *шлока* 9, читаємо:

Людина, що нездатна осмислити реальність, окрім як у термінах емпіричних явищ, безсила через недосконалість своєї природи **підняти завісу, що огортає велич Абсолю-**

ту. Лише звільнений Дух заледве здатний усвідомити природу джерела, звідки він виник і куди має зрештою повернутися... Обмежене не в змозі уявити Нескінченне (т. 1, стор. 5).

Неможливо усвідомити прихований сенс прочитаного, якщо ми не медитуємо над ним і не досягнемо стану самоочищення. Найглибші істини неможливо виразити словами, їх потрібно пережити, але для цього необхідно відмовитися від будь-якого почуття власної значущості, **ми повинні стати одним цілим з вченням.**

Взоруючись на стан реальності, описаний у першій станці, дуже важливо перевести наші почуття та наш розум у стан *пралайї*, аби справжнє «розуміння» стало можливим для нашого існування. Глибоко медитуйте над ним і перебувайте у стані вічності та універсального сенсу, в якому розум може замовкнути. Так буде досягнуто душевного стану поза упередженнями і судженнями, ясний і чистий розум.

«Перша строфа описує стан ЄДИНОГО ВСЬОГО під час Пралайї, перед першим тріпотінням прояву пробудження. ... Такий стан можна передати хіба через символи; описати його неможливо» (Проем, том 1, стор. 21). Ця станца змальовує стан небуття, оскільки ще не існує нічого проявленого: це АБСОЛЮТ (*Парабрахман*), Небуття, Єдине Буття, єдина реальність. Існування ще немає, оскільки існувати означає бути поза НИМ.

Все існуюче обмежене засобами прояву, з якими ми й себе ототожнюємо. Поки ми захоплені ідеєю власного «я» – я відчуваю, я існую тощо – ми ніколи не залишимо людський рівень і не усвідомимо власного бажественного походження. «Ідея «Вічного Небуття», яке в той же час є «Єдиним Буттям» видається парадоксом для кожного, хто не пам'ятає, що ми обмежуємо наші уявлення про буття нашою теперішньою свідомістю існування», – йдеться у коментарі до *шлоки* 7. (т. 1, с. 45).

Складно осягнути цей стан з точки зору прояву, але якщо ми докладаємо зусиль у вивченні та медитації, то зможемо поступово зняти завіси. Давайте розглянемо деякі ідеї, що описані у кожній з дев'яти *шлок*, і їх актуальність на шляху самореалізації.

Шлока 1 говорить: «ПРЕДВІЧНА МАТІР (ПРОСТІР [ПАРАБРАМАН]), ОГОРНУТА НЕЗРИМИМИ ШАТАМИ, ЩЕ РАЗ ДРІМАЛА ПРОТЯГОМ СЕМИ ВІЧНОСТЕЙ». У комен-

тарі є таке пояснення: «Простір – це символ *єдиної незмінної реальності*, яким ми її можемо уявити, адже він непорушний, а його існування не залежить од присутності або відсутності у ньому об'єктивного Всесвіту. ...це безпричинна причина і Духу, і Матерії» (том 1, стор. 35). Все інше допоки знаходиться у стані *пралайї*, не виявленим. Такий стан можна символізувати зображенням кола, у якому є окружність, але вона допоки не окреслена.

Незримі шати є зародком того, що згодом стане матерією, але поки перебуває у черговій фазі сну. Цей текст натякає на існування чогось набагато вищого, відділеного завісою від нашого повсякденного пізнання, звідки наше єство бере свій початок і до чого нам судилося врешті повернутися. З точки зору самотрансформації ми переконуємось у існуванні того, що перевершує нашу особистість, тепер усі наші вчинки й робота мають відбуватися з урахуванням існування божественного плану. Тепер стає очевидним існування реальності поза межами того, що можна побачити та сприйняти нашими обмеженими органами чуття. Це дає нам мотивацію рухатись далі, аби спробувати скинути зависи повсякденного сприйняття й досягнути хоча б поблиск цього Абсолюту.

Далі стверджується, що «ЧАСУ НЕ ІСНУВАЛО, ОСКІЛЬКИ ЙОГО ПОСЛІДОВНЕ РОЗГОРТАННЯ НЕ МОГЛО РОЗПОЧАТИСЬ У ПОЛОНІ БЕЗКІНЧНОЇ ТРИВАЛОСТІ. Цей вислів описує стан поза виміром часу, де відчуття часу відсутнє, а є лише безперервний «досвід» теперішнього, який перевершує звичну людську свідомість. У «Світлі на Шляху» також йдеться про такий досвід: «Живи не теперішнім і не майбутнім, а Вічним. Цей гігантський бур'ян [самості] не може там цвісти». Як сказано в коментарі до *шлоки 2*: «Сьогодні – це лише уявна лінія, яка відокремлює ту частину вічної тривалості, яку ми називаємо майбутнім, від тієї частини, яку ми називаємо минулим». І те, і інше є ілюзією.

Таким чином, тільки теперішній момент дається нам для максимального використання, при умові, що ми свідомі кожної миті. Дж. Крішнамурті сказав би, що «в теперішньому часі сконцентровано увесь час». Отже, якщо весь час вже тут і зараз, тільки нам вирішувати, як відчуті це теперішнє і чим його засяяти. Якщо піддаємось емоціям гніву чи жадібності у певних моментах нашого сьогодні, ми діємо

несвідомо під впливом цих емоцій, а саме результати таких вчинків стають тим доробком, який ми приносимо у світ. Таким же чином, якщо ми живемо в усвідомленні теперішнього моменту, ми кожної миті генеруємо зміни, які здатні вплинути на все.

Час – це лише ментальна конструкція; але усвідомлення цього факту потребує від нас певного розумового напруження. У нульовій точці, до початку проявлення, не існувало ні свідомості, ані часу. Усе було розчинено, знаходилось у вічному тепер, а отже не існувало у звичний для нас спосіб. Існування такого штиму за допомогою наших відчуттів не можна навіть уявити. На початках «УНІВЕРСАЛЬНОГО РОЗУМУ ТЕЖ НЕ ІСНУВАЛО, БО НЕ БУЛО АХ-ХІ (небесних істот), ЩОБИ ВМІСТИТИ (отже, проявляти) ЙОГО», як зазначено в *шлоці 3*.

Протягом тривалої ночі відпочинку, коли усі існування розчиняються, «Універсальний розум» існує як постійна можливість розумової дії. *Шлока 4* каже: «СЕМИ ШЛЯХІВ ДО БЛАЖЕНСТВА (Мокші або Нірвани) НЕ БУЛО. ВЕЛИКИХ ПРИЧИН ДЛЯ СТРАЖДАННЯ (Нідан і Майї) НЕ ІСНУВАЛО, БО НЕ ІСНУВАЛО НІКОГО, ХТО МІГ ЇХ ПОРОДИТИ І ПОЗБАВИТИСЬ ВІД НИХ». Їх нікому було створити, адже не існувало ні подвійності, ні бажання, ані обмежень, які накладає матерія на все проявлене.

«ЛИШЕ БЕЗМЕЖНА ТЕМРЯВА ДОПОКИ ПРАВИЛА МАЙБУТНІМ СВІТОМ, БО БАТЬКО, МАТИ І СИН ВЧЕРГОВЕ СТАЛИ ОДНИМ ЦІЛИМ, А СИН ЩЕ НЕ ПРОКИНУВСЯ ДЛЯ НОВОГО КОЛЕСА І СВОГО ПАЛОМНИЦТВА НА НЬОМУ». Це твердження *шлоки 5* у Біблії описано такими словами: «На початках ... бурхливий океан, що вкривав усе, був поглинений повною темрявою» (Буття 1–2).

Все перебувало поза категоріями існування та неіснування (*шлока 6*): СІМ БЛАГОРОДНИХ ПРАВИТЕЛІВ ТА СІМ ІСТИН «ПЕРЕСТАЛИ ІСНУВАТИ, І ВСЕСВІТ, СИН НЕОБХІДНОСТІ, ЩЕ БУВ ЗАНУРЕНИЙ У ПАРАНІШПАННУ (абсолютна досконалість, або Паранірвана, Йонг-Груб тибетською мовою), АБИ ВЧЕРГОВЕ З ЯВИТИСЬ ПРИ ПЕРЕШОМУ ПОДИХОВІ ТОГО, ЩО Є, АЛЕ В ТОЙ ЖЕ ЧАС І НЕ ІСНУЄ. НІЩО НЕ ІСНУВАЛО». У такому стані немає очікувань, відсутні бажання, немає сенсу шукати благословення чи утікати

від страждань, тому й мовиться, що дитя необхідності перебувало у абсолютній досконалості. Не існувало і причин. Третє фундаментальне положення Проєми твердить: «Таємна доктрина вчить: ... що обов'язковим є паломництво кожної душі ... через цикли втілення (або «необхідності»), відповідно до циклічного та кармічного Закону». (том 1, стор. 17) Але ці ж слова свідчать і про те, що як тільки паломництво дійде свого завершення, то й «дитя необхідності» вже не існуватиме, тож істота зіллється із абсолютною досконалістю.

Шлока 7: «ПРИЧИНИ ІСНУВАННЯ БУЛИ ЗНИЩЕНІ; І ТЕ, ЩО РАНІШЕ БУЛО ВИДИМИМ, А ТЕПЕР СТАЛО НЕВИДИМИМ, СПОЧИВАЛО У ВІЧНОМУ НЕБУТТІ – ЄДИНОМУ БУТТІ». У цьому стані були усунені ті причини, які породжують відокремленість, тож не могли існувати і ті носії, з якими ми зазвичай ототожнюємо себе, існує тут хіба стан, який ми ототожнюємо з небуттям, стан духовного усвідомлення: «ОДНА-ЄДИНА ФОРМА ІСНУВАННЯ ПРОСТЯГАЛАСЯ БЕЗМЕЖНО, НЕСКІНЧЕННО, БЕЗПРИЧИННО, У СНІ БЕЗ СНОВИДІНЬ; І ЖИТТЯ НЕСВІДОМО ПУЛЬСУВАЛО У ВСЕЛЕНСЬКОМУ ПРОСТОРИ, В УСІЙ ТІЙ ВСЕПРИСУТНОСТІ, ЯКУ ВІДЧУВАЄ "ПРОСВІТЛЕНЕ ОКО" ДАНГМИ [ОЧИЩЕНОЇ ДУШІ]», – проголошує **шлока 8**.

Описана тут форма існування є досконалою, цей стан можна порівняти із незнанням, адже він перевершує спроможності і межі будь-якого розуму, це досконалий стан Буттєвості. Це твердження може стати і відповіддю на те питання, яким закінчується станца: «АЛЕ ДЕ БУЛА ДАНГМА, КОЛИ АЛАЙЯ ВСЕСВІТУ (Душа як основа всього, Аніма Мунді) БУЛА В ПАРАМАРТХІ (Абсолютне Буття та Свідомість, які є Абсолютним Неіснуванням і Несвідомістю) А ВЕЛИКЕ КОЛЕСО БУЛО АНУПАДАКА?» (**шлока 9**).

Доктор І.К. Таїтні порівнює стан, описаний у віршах першої Станци, із числом нуль, котре містить усі інші числа. Він називає нуль Остаточним Принципом, гармонійним синтезом усіх протилежностей, що об'єднує усі інші принципи і якості. Нуль – числовий знак нульового значення, число небуття, адже ніщо також є неподільним.

Нуль породжує одиницю. До початку проявлення існує лише окружність, у центрі якої маніфестується крапка. Так виникає одиниця, котра є початком прояву. Будь-якому «Першому» згідно із законами окультизму обов'язково передує «Безпричинна причина». Якщо все існування бере свій початок од Всеприсутнього Принципу через центр Єдності або *лайя*-центр, основною практикою духовного життя має стати осмислення єдності, що проявляється у всьому, і гармонійна поведінка відповідно до неї.

Серйозне дослідження будь-якого уривка з «Таємної доктрини» призводить і до внутрішньої трансформації і є надзвичайно практичним, оскільки спонукає нас розкрити вищі розумові здібності та підготувати своє єство до проникнення у вищі таємниці. У коментарі до **шлоки 5** читаємо таке:

Наша здатність розпізнавати світло, що сяє в темряві, залежить від нашого бачення. Те, що є для нас світлом, для деяких комах – лише темрява, тож і око ясновидця бачить світло там, де око звичайної людини сприймає лише темряву (том 1, стор. 41).

Світло Азії (Книга восьма) говорить: «ОМ, АМІТАЙЯ! ...

Писання вчать, що споконвічна темрява передувала всякому буттю,
І лише Брахма міг споглядати цей морок Ночі.
Марно ти намагаєшся пізнати Брахму і Початок буття!

Ані його, ані передвічне світло
Не в змозі побачити той, хто дивиться крізь очі смертної істоти;
Хто розумом спробує осягнути його,
Одну за іншою зависи тільки привідкриє,
Але на місці тих у той же час нові впадуть покрови».

І саме інтуїція може стати при нагоді, аби проникнути крізь ці ілюзорні зависи. У коментарі до станци II, **шлока 1** є така порада:

Лише «з розумом ясним і незатьмареним особистістю, асимілювавши уроки численних втілень у бутті колективного існування (посеред усього живого та чуттєвого у Всесвіті)», людина врешті позбавляється особистого існування, і стає єдиною з Абсолютом, зливаючись із ним.

СИЛА САКРАЛЬНИХ МІСЦЬ

Тім Бойд, Міжнародний Президент ТТ

Існує фундаментальний принцип, який визначає духовність. Його можна виразити одним словом – Єднання, або Єдність, або взаємозалежність. Відновлення втраченого або приглушеного почуття Єдності є основою справжнього духовного шляху. Будь-яка спроба духовного життя є складною. З нею пов'язані певні внутрішні труднощі. Початковий виклик, з яким ми стикаємося, – це усвідомлення того, що все життя ми займалися неправильним самонавчанням, а потім намагаємося змінити потік наших життєвих енергій у зворотному напрямку. Переважна більшість нашого часу в цьому житті була витрачена на те, щоб докласти величезних зусиль, тренуючи себе в напрямку, який віддаляє нас від духовного підходу до життя.

Коли ми подивимося на те, як проживається звичайне життя, то побачимо, що воно зосереджене на собі. Щоденна сфера нашої діяльності та мислення – це *моє* життя, тіло, думки, сім'я, нація, плани, щастя, майбутнє, здоров'я і таке інше. Це список, з яким ми всі дуже добре знайомі – нескінченний акцент на наших особистих бажаннях і потребах. Для багатьох людей реінкарнація є фактом існування, але навіть без сукупного впливу численних життів, залучених до кармотворчої діяльності егоцентричного життя, чесний аналіз лише цього теперішнього життя повинен переконати нас у тому, як ми самі себе обумовлюємо.

Щоразу, коли ми досягаємо моменту, де наша увага звертається до можливості духовного, виникають труднощі та перешкоди, з якими нам доводиться стикатися. Рано чи пізно, в цьому житті або в майбутньому, ми стикаємося з якимось проявом духовного, який проривається до нас. Це може бути людина, яка викликає його, книга або особиста криза. Врешті-решт нам відкривається бачення іншої можливості. Хоча вона не є чимось, що колись було прихованим, але з якихось причин ця можливість стає очевидною для нас у спосіб, який здається нам новим. Багато хто описує цей досвід у драматичних термінах – відродження, пробудження, одужання після сліпоты.

Ми усвідомлюємо, що є *потреба* в чомусь більшому. Перш за все, є потреба в особливих

місцях на цьому шляху. Протягом людської історії багато людей приходили і давали вказівки щодо відновлення зв'язку з цим глибшим, постійно присутнім виміром нашого буття. Одна річ, яку ми усвідомлюємо, – це необхідність виробити певну модель поведінки, яка розширює наш доступ до цього глибинного виміру.

У багатьох духовних традиціях великі вчителі говорять нам, що для того, щоб повністю відчувати духовне життя, нам потрібно вийти з "вашого світу в наш", "наш" – це реальність вчителя. Нам потрібні інструменти, які допоможуть нам у цьому. Одним з таких інструментів є сила святих місць. Ми всі знаємо, або принаймні чули, про святі місця – місця на Землі, де кожен, хто туди приходить, відчуває енергію святості та благословення. На західному узбережжі США є знаменитий Редвуд-парк, де ростуть одні з найбільших і найстаріших дерев на планеті. У дитинстві мій батько брав мене і моїх братів туди. Як звичайні хлопчики, ми гралися, сміялися і кричали. Я пам'ятаю, як коли ми вперше ступили в ліс, наші розмови перейшли на шепіт. Без попередження, без роздумів, реакцією навіть дитини було говорити тихо в присутності сакрального.

Такі простори існують по всьому світу. Деякі з них є особливостями природного світу – гори, озера, річки, ліси, печери. Вони створені лініями енергій у землі, які притягують внутрішні сили та істот до цих місць. Є місця, які стають священними через людське використання та взаємодію. Багато в чому такі місця призначені для певної роботи. Сфокусована присутність поколінь людей, які присвячують своє життя і думки роботі в цьому місці, притягує сили духовної природи.

Історія Теософського Товариства (ТТ) і його місця в Адьярі така. Вчителі Мудрості та їхні агенти з'являлися на зібраннях на терасі біля будівлі штаб-квартири, осаджували листи у святилищі, давали поради та допомагали в роботі ТТ до такої міри, що Анні Безант назвала ТТ в Адьярі "Домом Учителів". Такі місця, як це, стають освяченими від людського використання – творче вирівнювання з глибокими і цілеспрямованими силами. Це може мати вели-

ку цінність, коли ми пов'язуємо себе з такими місцями і купаємося в їхніх енергіях і присутні там.

Ось історія з буддійської традиції, яка може це проілюструвати. Існує потужна і добре відома форма практики, яка називається любов-доброта, або медитація *метта*. Якщо коротко, то вона полягає в тому, що ми генеруємо і проєктуємо бажання, щоб усі істоти, включаючи нас самих, мали відчуття безпеки, захищеності, миру, щастя і здоров'я. Медитація *метта* виникла таким чином: під час дощових місяців, коли учні Будди не могли подорожувати, вони розбивали табір в одному місці. Це був час медитативного усамітнення. Одного разу група його монахів знайшла чудову місцину в лісі, біля проточної води – ідеальне місце. Оселившись там, вони виявили, що їхня медитація і душевний спокій постійно порушуються.

Очевидно, їхня присутність засмучувала певних місцевих духів природи. Духи (елементи) постійно переслідували монахів, видаючи дивні і лякаючі звуки, неприємні запахи, роблячи все, щоб прогнати монахів. Ченці пішли до Будди і попросили його дозволу покинути це місце і знайти більш гармонійне місце для свого усамітнення. Будда сказав їм залишатися на місці і навчив їх медитації *метта* щодня, щоб викликати бажання миру, щастя, безпеки, свободи від страху і почуття захищеності від цих духів, що засмучують їх і всіх істот. Вони робили це, і з часом все заспокоїлося. Це місце стало святим.

Участь людини у створенні сакральних просторів – це те, що ми можемо контролювати. Саме такі простори треба створювати там, де ми живемо. Так, ми можемо піти до храму за спокоєм і піднесенням духу, але нам не обв'язково виходити з дому, щоб знайти його. Тож як це зробити? Як створити зв'язок з постійним джерелом духовного впливу?

Наведу приклад: у когось є дуже гарні пахощі, і він палить їх у певному місці. Якщо ми наближаємося до цього місця, ми відчуваємо аромат ще до того, як увійдемо в простір. Коли ми входимо в це місце, то відчуваємо, що нас окутало пахощами. Якщо ми залишаємося в цьому місці досить довго, то вже майже не помічаємо аромату, він стає для нас нормою. Коли ми виходимо, цей аромат проникає в наш одяг, волосся, шкіру, атмосферу, і ми без жодних роздумів переносимо його на інших.

У нашому власному просторі ми повинні забезпечити себе духовними нагадуваннями. Нам завжди будуть потрібні певні місця, де ми їмо, спимо, де миємося, але завжди ми повинні мати певний простір, навіть якщо це буде куточок кімнати, який присвячений нашому зв'язку з духовним життям. У нас є кімнати, присвячені кожній діяльності в нашому житті, але найвища і найважливіша діяльність, медитація, заспокоєння розуму, залишається поза увагою. Створімо ж простір, де ця енергія може сконцентруватися, в наших власних домівках. Пам'ятаю, коли я жив у коледжі в кімнаті гуртожитку, я створив простір за кріслом, у кутку кімнати, де регулярно експериментував з поглибленням відчуття тиші.

Фотографії мудрих людей або знакові образи нагадують нам про можливості. Навіть несвідомо, коли ми проходимо повз них, вони впливають на нас. Це речі, які ми можемо робити. Кажуть, що коли ми практикуємо медитацію, і коли ми дійсно стаємо тихими, цей стан надзвичайно привабливий для різноманітного невидимого життя, і відповідно до глибини нашої тиші, він може притягувати до нас чудових істот (або, точніше, він може притягувати нас до цих чудових істот).

Колір і пахощі квітки приваблюють бджіл і метеликів. Купа сміття так само приваблива, але для інших форм життя, менш сприятливих для нашого здоров'я. Ми повинні ставитися до наших думок як до матеріалу подібної природи. Відповідно до спрямованості та усвідомленості нашого процесу, мислення супроводжує нас в цьому світі.

У першому з листів Махатм, написаних до А. О. Хьюма, йдеться про те, що відповідно до нашого мислення ми постійно "заселяємо нашу течію в просторі". Кожної миті ми створюємо атмосферу "течії", який супроводжує нас протягом усього життя. Звичайна батьківська порада дітям – вибирати друзів розсудливо, оскільки вони впливають на їхнє життя. Старанність у цьому виборі є викликом.

Якщо ми візьмемо до серця цю пораду щодо якості думок, з якими ми дружимо, в певний момент ми опинимося в іншому світі. Ми нікуди не пішли, але компанія, в якій ми перебуваємо, кардинально змінюється, і в цій зміні ми опиняємося під впливом і самі впливаємо на неї. Перебуваючи серед людей, не кажучи ні слова, вони все відчувають і зворушуються. Це

результат нашої власної свідомості, нашої власної уваги, нашої власної практики, яка здійснюється протягом тривалого часу. Це не відбувається сьогодні, тому що я подумав про

це вчора. Це тривалий процес. З часом, терпінням і розумними зусиллями ми стаємо ефективними інструментами для нового напрямку в цьому світі.

ІНТУЇЦІЯ ЗНАЄ

Мар'я Артамаа

Пані Мар'я Артамаа є міжнародним секретарем ТТ в Адьярі, Індія, вже майже 10 років

КОЛИ хтось вступає до Теософського Товариства (ТТ), від нього не вимагають визнати існування досконалих особистостей – Майстрів Мудрості, які стояли біля витоків заснування ТТ у 1875 році. Єдина вимога полягає в тому, щоб вони прийняли всесвітнє братство. Однак існує більш глибоке усвідомлення не тільки цінності єдності, але й принципу нешкідливості та можливості практикувати його в максимальній мірі. Це відображається в тому, як ми живемо – не завдаючи шкоди тваринам, природі в цілому та людям, включаючи їхню фізичну, астральну та ментальну природу.

Це набагато більше, ніж просто прийняття чистого способу життя, але цього недостатньо. Практика доброго життя – це лише напрямок шляху, за яким знаходиться світ інтуїції та вищої свідомості – духовна природа Учителів Мудрості. Ми можемо вірити в Учителів і розуміти, що еволюція не зупиняється на нинішньому стані людства. Це чудові переконання, але за більш глибокого підходу ми намагаємося розвинути інтуїцію щодо Істини; ми намагаємося інтуїтивно реагувати на духовну природу, яка втілена в Старших Братах. Ми намагаємося вийти за межі простої віри.

Хоча в мирському розумі часом можуть виникати сумніви, вони не належать до інтуїтивних зусиль. Проста віра – це лише припущення без роздумів чи рефлексії. Натомість ми можемо розвивати нашу інтуїцію та внутрішнє усвідомлення глибинних аспектів життя. Ми перебуваємо на цій Землі, щоб навчатися різними способами. Духовна природа має ожити. Справа не тільки в тому, щоб вірити в духовну природу, яка втілена в Старших Братах, але й у тому, щоб усвідомлювати і жити за її принципами.

При спробі піднятися на Еверест або інші вершини виникають незліченні перешкоди та труднощі, але коли деякі це зробили, шляхи стають відомими, так що це стає набагато простіше і дає більше можливостей для наступних, хто намагається зробити те ж саме. Кажуть, що Дж. Крішнамурті, пройшовши через болісний процес піднесення свідомості у своєму тілі та розумі, відкрив більш високий рівень свідомості, що зробило трохи більш можливим для інших бути вільними від обмежень. Сфера буття стала більш відкритою. Чи зможе людина досягнути природу цього рівня, залежить від її підходу та інтуїтивного розвитку. Це можливо для кожного в абсолютній тиші буття.

Один Майстер написав: «Ми належимо до іншого світу, ніж той, у якому ви живете; не географічно, а психологічно... Вийдіть зі свого світу до нашого». Вони не просять нас вирушити в подорож, щоб знайти їх, але вийти з нашого теперішнього психологічного і психічного стану в більш чистий, менш егоцентричний, більш універсальний і альтруїстичний стан буття. Очевидно, що нам потрібен розум, щоб дізнаватися про речі, оточення, особливості, родини, друзів і так далі. Якщо ми хочемо функціонувати у світі, ми не можемо обійтися без думки. Ми живемо у світі форм. Однак, як сказав Крішнаджи: "Ви маєте поставити думку на правильне місце".

Для мене це означає використовувати мислення та розум у повсякденній діяльності. Крім того, щоб виявити піднесення в роботі, часом необхідно усвідомлювати всю сферу інтуїції та більш ширшої свідомості. Думка має своє місце, але думка – це ще не все. Більше того: через спостереження, усвідомлення відкри-

вається духовний світ. Нам необхідно визнати існування цього іншого світу і зробити його частиною нашого повсякденного життя. Це звучить як висока теорія, але завдяки нашим дослідженням, глибшому мисленню та розумінню ми можемо підготуватися до усвідомлення того, що таке існування, інтуїтивна сфера без думки, є реальним.

Коли Вчитель каже: «Вийди зі свого світу до нашого», йдеться про наявність вищої свідомості, а не про те, щоб Майстер спілкувався з нами індивідуально, як досконала істота. Індивідуальне спілкування дійсно відбувалося наприкінці 1800-х і на початку 1900-х років з кількома відданими людьми, які передавали вищі принципи людству в ім'я Теософії.

В еволюції є кульмінаційні моменти, коли потреба в змінах є настільки нагальною, що має відбутися нова дія. На той час це було принесення у світ усвідомлення мудрості Вчителів та давньої філософії. З тих пір Майстри не зникли, а продовжують функціонувати на тому рівні, на який людство має змогу піднятися власними зусиллями. Стародавню мудрість не можна влити в людей, перетворивши її на переконання. Людство має піднятися, щоб стати сприйнятливим до вищого знання і, зрештою, до Істини. Вчителі знаходяться поруч і довіряють людям робити свої власні кроки та досягати реалізації.

Якщо на нинішньому етапі еволюції щось піде не так, як треба, то, вочевидь, природний закон здійснить сильний поштовх до змін. Це можна назвати поворотним моментом. Вчений і філософ Фрїтгоф Капра написав книгу "*Поворотний момент*". Можливо, у сучасному світі ми наближаємося до нового поворотного моменту, про який ще не знаємо і не можемо здогадатися, до чого він може привести, до чогось зовсім нового – невідомого нашій нинішній самосвідомості та усвідомленню. Деякі, можливо,

інтуїтивно вловлять підказку, але дія виникає під тиском необхідності квантових чи глибинних змін. Це як неминучий стрибок.

У світі інтелекту та комунікації розвивається багато нового, що впливає на людську свідомість. Стає суттєвим, щоб нові шляхи виникали в більшому масштабі. Це підкреслює важливість того, щоб інтуїція стала частиною нашого спостереження, щоб можна було покладатися на неї і продовжувати йти шляхом духовної реалізації. Духовний світ відкритий. Просто нам потрібно розвивати свою інтуїцію і розуміння життя так, щоб зусиллями нашої маленької частини ці двоє змогли злитися в нашій істоті, щоб терміново покращити стан нашого світу. Ми повинні звернути нашу увагу не на переконання, а на способи відкрити шлях до ширшої свідомості. Людська свідомість може зустрітися з вищою свідомістю і скласти з нею єдність. На Духовному Шляху кожен є унікальним, але всі мають щось спільне, так само, як кожна троянда є різною і водночас схожою. Усередині нас, десь невидимо або все ще приховано, в самій суті нас самих, щось є єдиним з тими Великими, так що ми могли б відбивати їхню волю.

Яким чином? Живучи повсякденним життям, не вимагаючи нічого для себе. Це не так вже й складно – нічого не вимагати. З таким ставленням наш розум може відкритися якості (сутності) Великих, чия досконалість виливається у світ у вигляді співчуття, мудрості та благословення, не вимагаючи нічого натомість. Так само може бути і з нами – замість того, щоб вимагати, віддавати безкорисливо. Не вимагати – означає задовольнятися простими потребами. Жити у стані внутрішнього спокою.

Інтуїція знає наступні найкращі кроки для інтуїтивних відповідей на істину і духовну природу всього.

На початку XIX століття вождь племені Шоуні Текумсе намагався згуртувати декілька племен проти вторгнень білих людей. У 1811 році він заявив: “Сонце – мій батько, а Земля – моя мати; на її лоні я спочиватиму”. Текумсе вважав себе спочатку індіанцем, а потім шоуні, і коли він говорив про Землю як про свою родину, він говорив від імені кожного корінного американця...

Багато історій про створення Землі пояснюють, як це сталося, в подібних племінних традиціях. У 1900 році, майже через 100 років після свідчення Текумсе, Великий Грім з північно-східного племені Вабанакіс проголосив: "Великий Дух є нашим Батьком, але Земля є нашою Матір'ю. ... Якщо ми поранені, ми йдемо до нашої матері, щоб прикласти до неї поранену частину тіла і зцілитися". Історія грубо обійшла ландшафт корінної Америки, але в міфах і ритуалах, які продовжують розповідати про її священне минуле, Земля надалі живе як найвищий космічний дар.

*Том Ловенштейн і Пірс Вітебський, Від Матері-Землі, Батька-Неба
Видавництво: Time/Life Books*

"ЕЛІКСИР ЖИТТЯ": ЗІ ЩОДЕННИКА ЧЕЛИ – I

Годольфін Мітфорд, Ч.Т.Т.

Годольфін Мітфорд (1844-1884) став членом ТТ в Індії і випробувальним челою (учнем) Вчителя КХ в 1882 році, але зрештою зазнав невдачі, захопившись чорною магією під час своєї буйної молодості.

*І ходив Єнох з Елохімом, і
Елохім узяв його. – Буття*

Вступ

Цікава інформація, що міститься в цій статті, заслуговує на кілька слів вступу. Наведені в ній подробиці, що стосуються того, що завжди вважалося однією з найтемніших і найбільш суворо охоронюваних таємниць посвячення в окультизм – від часів ріші до Теософського товариства, – стали мені відомі у спосіб, який може здатися дивним і надприродним. Я, однак, є найглибшим невіруючим у надприродне, хоча я дізнався занадто багато, щоб обмежувати можливості природного, як це роблять деякі. Я є, чи, радше, був протягом кількох років скромним челою. Щодо вищих стадій таїнства, то я не маю особистого досвіду, але говорю про це лише як близький спостерігач. Під час мого перебування з деякими адептами я перевіряв на власному досвіді та спостереженнях деякі менш трансцендентні або зароджувані частини "Курсу". Хоча я не зможу дати позитивного свідчення про те, що лежить за межами, я все ж можу зазначити, що весь мій власний курс навчання, тренування і досвід, довгий, суворий і небезпечний, як це часто бувало, приводить мене до переконання, що все дійсно так, як сказано, за винятком деяких деталей, навмисно завуальованих. Я сам, можливо, не зможу або не захочу скористатися таємницею, до якої отри-

мав доступ. Проте мій останній Вчитель дозволив мені розкрити на благо науки і людини, а особливо на благо тих, хто набереться мужності особисто провести експеримент, наступні вражаючі подробиці окультних методів продовження життя до терміну, що виходить далеко за рамки звичайного.

Ймовірно, одним з перших міркувань, які спонукають сьгодні мирських людей просити посвячення в теософію, є віра або надія на те, що одразу після вступу кандидат отримає якусь надзвичайну перевагу над рештою людства. Дехто навіть думає, що кінцевим результатом їхньої ініціації буде, можливо, звільнення від того розчинення, яке називається загальною долею людства. Традиція "Еліксиру Життя", яким, за переказами, володіли кабалісти та алхіміки, досі плекається учнями середньовічного окультизму в Європі. Алегорія Ааб-і-Хаят, або Вода Життя, досі сприймається як факт деградованими залишками азійських езотеричних сект, які не знають справжньої Великої Таємниці. "Гостра і вогненна Сутність", якою Заноні відновив своє існування, все ще розпалює уяву сучасних візіонерів, як можливе наукове відкриття майбутнього.

З теософської точки зору, хоча факт виразно проголошується істинним, вищезгадані концепції способу або процедури, що ведуть до реалізації факту, як *відомо*, є хибними. Читач може

повірити, а може і не повірити; але, по суті, теософські окультисти стверджують, що спілкуються з (живими) розумами, які володіють нескінченно ширшим діапазоном спостережень, ніж це передбачається навіть найвищими прагненнями сучасної науки, усі нинішні «адепти» Європи та Америки – любителі каббали – незважаючи на це. Але як би не досліджували ці вищі розуми, як би віддалено вони не шукали за допомогою умовиводів і аналогій, навіть Їм не вдалося відкрити у нескінченності нічого постійного – окрім Простору. Все підлягає зміні. Тому роздуми легко підкажуть читачеві подальший логічний висновок, що у Всесвіті, який за своєю суттю є мінливим, ніщо не може надавати постійності. Тому жодна можлива речовина, навіть якщо її витягти з глибин нескінченності; жодна мислима комбінація речовин, чи то нашої Землі, чи будь-якої іншої, хоч би й створена Найвищим Розумом; жодна система життя чи дисципліни, хоч би й керована найсуворішою рішучістю та майстерністю, не може створити Незмінність. Бо у всесвіті сонячних систем, де б і як би їх не досліджували, Незмінність вимагає "Небуття" у фізичному розумінні теїстів – Небуття, яке є *нічим* у вузькому розумінні західних релігієзнавців – *reducto ad absurdum* (зведення до абсурду). Це безпідставна образа навіть у застосуванні до псевдохристиянської чи церковної єговістської ідеї Бога.

Отже, ми побачимо, що поширена ідеальна концепція "безсмертя" є не тільки по суті помилковою, але й фізично та метафізично неможливою. Ця ідея, яку плекають теософи чи не теософи, християни чи спирити, матеріалісти чи ідеалісти, є химерною ілюзією. Але реальне продовження людського життя можливе на такий довгий час, що здаватиметься чудесним і неймовірним для тих, хто вважає, що термін нашого існування неодмінно обмежений щонайбільше парою сотень років. Ми можемо так би мовити пережити шок від смерті, і замість смерті змінити раптове занурення в темряву на перехід до яскравого світла. І це можна зробити настільки поступовим, що перехід з одного стану існування в інший буде зведений до мінімуму, до того, що буде практично непомітним. Це вже зовсім інша справа, і цілком у межах досяжності окультної науки. Тут, як і у всіх інших випадках, правильно спрямовані засоби досягають своєї мети, а причини породжують наслідки. Звичайно, питання полягає лише в тому,

що це за причини і як, у свою чергу, їх створити. Підняти, наскільки це можливо, завісу над цим аспектом окультизму і є метою цієї статті.

Семикратність

Ми повинні нагадати читачеві дві теософські доктрини, а саме: (а) що в кінцевому рахунку Космос є Єдиним – єдиним у нескінченних варіаціях і проявах, і (б) що так звана людина є "складеною істотою" – складеною не тільки в екзотеричному науковому сенсі як сукупність живих так званих матеріальних одиниць, але й в езотеричному сенсі як послідовність семи форм або частин, що переплітаються одна з одною. Щоб пояснити це більш зрозуміло, ми могли б сказати, що більш ефірні форми є лише дублікатами одного і того ж аспекту, кожна з яких, більш тонка, лежить в міжатомних проміжках наступної грубої форми. Ми хотіли б, щоб читач зрозумів, що це не тонкощі, не "духовності" в христо-спіритуалістичному розумінні. У реальній людині, яка відображається у вашому дзеркалі, насправді є кілька людей, або кілька частин однієї складеної людини; кожна з них є точною копією іншої, але "атомні умови" (за браком кращого слова) кожної з них так влаштовані, що її атоми взаємопроникають в атоми наступної "грубішої" форми. Для нашої теперішньої мети не має значення, як теософи, спирити, буддисти, кабалісти чи ведантисти рахують, розділяють, класифікують, упорядковують чи називають їх, оскільки цю війну термінів можна відкласти до іншого разу. Також не має значення, яке відношення кожен з цих людей має до різних "елементів" Космосу, частиною якого він є. Це знання, хоч і має життєво важливе значення в інших аспектах, не потребує пояснення чи обговорення зараз. Нас також не дуже турбує те, що вчені заперечують існування такого устрою, бо їхні інструменти недостатні для того, щоб змусити їхні органи чуття сприймати його. Ми просто відповімо: "Отримайте кращі інструменти і гостріші органи чуття, і врешті-решт ви це побачите".

Все, що ми можемо сказати, це те, що якщо ви прагнете випити "Еліксир життя" і прожити тисячу років або близько того, ви повинні повірити нам на слово і виходити з цього припущення. Адже езотерична наука не дає ані найменшої надії на те, що бажаної мети можна досягти іншим шляхом, а сучасна, так звана точна наука, над нею сміється.

Вибір

Отже, ми дійшли до того моменту, коли вирішили – буквально, а не метафорично – розбити зовнішню оболонку, відому як смертна оболонка або тіло, і вилупитися з неї, одягнувшись у наше наступне. Це "наступне" не є духовним, а лише більш ефірною формою. Пристосувавши її до життя в цій атмосфері шляхом довгих тренувань і підготовки, під час яких ми поступово змусили зовнішню оболонку відмирати через певний процес (натяки на який ми знайдемо далі), ми повинні підготуватися до цього фізіологічного перетворення.

Як нам це зробити? Насамперед ми маємо справу з власним, видимим, матеріальним тілом – людиною, так званою, щоправда, по суті, лише з її зовнішньою оболонкою. Пам'ятаймо, що наука вчить нас, що приблизно кожні сім років ми "мінємо шкіру" так само ефективно, як будь-яка змія; і це відбувається настільки поступово і непомітно, що, якби наука не запевнила нас у цьому після багатьох років невинних досліджень і спостережень, ніхто не мав би найменшої підозри про цей факт.

Крім того, ми бачимо, що з часом будь-який поріз або пошкодження на тілі, яким би глибоким він не був, має тенденцію до відновлення і возз'єднання; шматок втраченої шкіри дуже скоро замінюється іншим. Отже, якщо людина, частково обдерта заживо, іноді може вижити і вкритися новою шкірою, так і наше астральне, життєве тіло – четверте з семи (притягнувши і асимілювавши до себе друге), яке є набагато більш ефірним, ніж фізичне, – може загартувати свої частинки до атмосферних змін. Весь секрет полягає в тому, щоб досягти успіху в його розвитку і відокремити його від видимого; і поки його невидимі атоми продовжують бетонувати себе в компактну масу, поступово позбавлятися від старих частинок нашої видимої структури, щоб змусити їх померти і зникнути до того, як новий набір встигне розвинутися і замінити їх.

Більше нічого не можна сказати. Магдаліна не єдина, кого можна звинуватити в тому, що вона мала "сім духів", хоча люди, які мають меншу кількість духів (яке неправильне слово!), не є поодинокими чи винятковими; вони є частими невдачами природи – неповноцінними чоловіками і жінками⁵⁸. Кожен з них повинен по

черзі пережити попередній і більш щільний, а потім "померти". Винятком є шостий, який поглинається сьомим і змішується з ним. "Дхату"⁵⁹ старого індуїстського фізіолога має подвійне значення, езотеричний бік якого відповідає тибетському "цзун" (сім принципів тіла). Ми, азіати, маємо прислів'я, яке, ймовірно, передали нам, а індуси повторили, не знаючи його езотеричного значення. Це прислів'я відоме відтоді, як старі ріші зблизилися з простими і благородними людьми, яких вони навчали і якими керували. Деви шепотіли на вухо кожній людині: "Ти можеш стати безсмертним, *тільки* якщо захочеш". Додайте до цього слова одного західного автора, що якби будь-яка людина могла хоч на мить усвідомити, що колись вона помере, вона б померла тієї ж миті. "Просвітлені" розуміють, що між цими двома висловами, правильно зрозумілими, стоїть розкрита вся таємниця довголіття. Ми помираємо лише тоді, коли наша воля перестає бути достатньо сильною, щоб змусити нас жити. У більшості випадків смерть настає тоді, коли муки і життєве виснаження, що супроводжують швидку зміну нашого фізичного стану, стають настільки інтенсивними, що послаблюють на одну-єдину мить нашу "хватку за життя", або завзятість волі до існування. До цього моменту, якою б важкою не була хвороба, яким би гострим не був біль, ми лише хворі або поранені, залежно від обставин. Цим пояснюються випадки раптової смерті від радості, переляку, болю, горя чи з інших причин. Відчуття виконаного життєвого завдання, нікчемності свого існування, *якщо воно сильно усвідомлене*, призводило до смерті так само вірно, як отрута чи рушнична куля. З іншого боку, суворі рішення продовжувати жити, насправді, провела багатьох через кризи найтяжчих хвороб у цілковитій безпеці.

Отже, спочатку має бути рішучість – воля – переконання в тому, що треба вижити і продовжувати жити⁶⁰. Без цього все інше не має сен-

на, народжена без руки, все одно має її ефірний аналог; але вони настільки латентні, що не можуть бути розвинуті, а отже, їх слід вважати неіснуючими. – Прим. ред.

⁵⁹ Дхату – сім основних субстанцій людського тіла – хилус, плоть, кров, жир, кістки, кістковий мозок, сперма.

⁶⁰ Полковник Олкотт епіграматично пояснив творчу, чи радше відтворюючу силу волі у своєму "Буддиському катехізисі". Там він показує – звичайно,

⁵⁸ Це не означає, що такі люди повністю позбавлені якогось одного чи кількох із семи принципів: люди-

су. І щоб бути ефективним для досягнення мети, це повинно бути не просто миттєвим рішенням, одним несамовитим короткочасним бажанням, а "постійним і безперервним напруженням, настільки, наскільки можна продовжувати і концентруватися без жодної миті розслаблення". Іншими словами, майбутній "Безсмертний" повинен бути на сторожі вдень і вночі, охороняючи себе від самого себе. "Жити – жити – жити" має бути його непохитною рішучістю. Він повинен якомога менше дозволяти собі відвертатися від цього. Можна сказати, що це найбільш концентрована форма егоїзму, – що вона абсолютно протилежна нашим теософським якостям доброзичливості, безкорисливості і турботи про благо людства. Що ж, якщо дивитися на це короткозоро, то так воно і є. Але щоб творити добро, як і в усьому іншому, людина повинна мати час і матеріали для роботи, а це – необхідний засіб для набуття сил, за допомогою яких можна зробити нескінченно більше добра, ніж без них. Коли вони будуть опановані, з'являться можливості їх використати, бо настане момент, коли більше не потрібно буде пильнувати і напружуватися: момент, коли поворотний пункт буде благополучно пройдено. Наразі, оскільки ми маємо справу з претендентами, а не з просунутими челами, на першому етапі абсо-

говорячи від імені південних буддистів – що ця воля до життя, якщо вона не згасла в теперішньому житті, перестрибує через прірву тілесної смерті і рекомбінує *скандхи*, або групи якостей, які склали індивіда, в нову особистість. Таким чином, людина відроджується в результаті власного незадоволеного прагнення до об'єктивного існування. Полковник Олкотт висловлює це таким чином:

Q. 123. ... Що є в людині, що створює враження, ніби вона має постійну індивідуальність?

A. *Танха*, або незадоволене бажання існування. Істота, яка зробила те, за що в майбутньому буде винагороджена або покарана, і має *танху*, отримує переродження під впливом *карми*.

Q. 124. Що таке переродження?

A. Нова сукупність *скандх*, або індивідуальність, викликана останнім бажанням вмираючої людини.

Q. 128. З чим пов'язана різниця в поєднанні п'яти *скандх*, що робить кожну людину відмінною від усіх інших?

A. *Кармою*, що її людина отримала в наступному попередньому народженні.

Q. 129. Яка сила чи енергія діє під керівництвом *карми*, щоб породити нову істоту?

A. *Танха* – "Воля до життя"

лютно необхідна рішуча, наполегливість і провітлена зосередженість на собі – це все, що потрібно. Не слід, однак, вважати, що від кандидата вимагається бути нелюдським або жорстким у своїй недбалості до інших. Такий безоглядно егоїстичний шлях був би так само шкідливий для нього, як і протилежний – витратити свою життєву енергію на задоволення своїх фізичних бажань. Все, що від нього вимагається, – це суто негативне ставлення. Доки не настане переломний момент, він не повинен "викладати" свою енергію в щедрій або полум'яній відданості будь-якій справі, якою б благородною, якою б "доброю", якою б піднесеною вона не була⁶¹. Це, ми можемо урочисто запевнити читача, принесе свою винагороду багатьма способами – можливо, в іншому житті, можливо, в цьому світі, але це, безсумнівно, скоротить існування, яке він бажає зберегти, так само, як і самопотурання і марнотратство. Ось чому дуже мало хто зі справді великих людей світу (звичайно, про безпринципних авантюристів, які використовували великі сили не за призначенням, не йдеться) – мучеників, героїв, засновників релігій, визволителів народів, провідників реформ – коли-небудь ставали членами довгоживучого "Братства адептів", яких дехто і на довгі роки звинувачував в "егоїзмі". (І саме тому йоги і факіри сучасної Індії, більшість з яких діють зараз, але на основі "мертвої" традиції, зобов'язані, якщо вони хочуть вважатися такими, що відповідають принципам свого стану, здаватися "повністю мертвими" для будь-якого внутрішнього почуття чи емоції). Незважаючи на чистоту їхніх сердець, велич їхніх прагнень, безкорисливість їхньої самопожертви, вони "не могли жити, бо прогавили би свою годину". Вони могли часом виявляти здібності, які світ називав чудодійними; вони могли електризувати людину і підкоряти природу полум'яною і

⁶¹ На сторінці 151 "Окультного світу" пана Сіннетта, кореспондент автора, якого багато критикують, а ще більше сумніваються, запевняє його, що жоден з його "ступенів не схожий на суворого героя Бульвера "Заноні ... "безсердечних морально висохлих мумій, якими дехто хоче нас уявити" ... І додає, що мало хто з них "хотів би грати в житті роль засохлої братки між листками томика урочистої поезії". Але наш адепт замовчує, що ще один-два ступені вище, і йому доведеться роками підкорятися такому муміфікуванню, якщо, звісно, він добровільно не відмовиться від праці всього життя і не помре. – Ред.

самовідданою волею; вони могли бути наділені так званим надлюдським інтелектом; вони могли навіть знати і спілкуватися з членами нашого окультного Братства; але, свідомо вирішивши присвятити свою життєву енергію благополуччю інших, а не собі, вони відмовилися від життя; і, гинучи на хресті або ешафоті, або падаючи з мечем у руці на полі бою, або падаючи знесиленими після успішного завершення справи життя на смертних ложах у своїх покоях, всі вони повинні були нарешті вигукнути: "Eli, Eli, lama sabachthani! ["Боже мій, Боже мій, чому ти покинув мене!"]".

Поки що все було добре. Але, враховуючи волю до життя, якою б сильною вона не була, ми бачили, що в звичайному перебігу мирського життя муки розчинення неможливо перевірити. Відчайдушна, знову і знову відновлювана боротьба космічних елементів за продовження кар'єри змін всупереч волі, яка їх стримує, подібно до того, як пара коней, що втікають, бореться проти рішучого погонича, який їх стримує, є настільки потужною, що всі зусилля "ненавченої" людської волі, що діє в "непідготовленому" тілі, стають в кінцевому рахунку марними. Найвища безстрашність найхоробрішого воїна; найсильніше бажання закоханого; голодна жадібність незадоволеного скнари; найбезсумнівніша віра найсуворішого фанатика; відпрацьована нечутливість до болю найжорсткішого червоношкірого індійського воїна або напівтренованого індуїстського йога; найобміркованіша філософія найспокійнішого мислителя – все це врешті-решт зазнає поразки. Дійсно, скептики можуть заперечити правдивість цієї статті, стверджуючи, що, як показує досвід, найм'якші і найневизначеніші уми і найслабші фізичні тіла часто чинять опір "Смерті" довше, ніж сильна воля високодуховної і

вперто егоїстичної людини, а також залізна постать робітника, воїна і спортсмена. Насправді ж ключ до розгадки таємниці цих, здавалося б, суперечливих явищ полягає в істинному розумінні того самого, про що ми вже говорили. Якщо фізичний розвиток грубої "зовнішньої оболонки" відбувається паралельно і з однаковою швидкістю з розвитком волі, то цілком логічно, що ніякої переваги, "з метою її подолання", остання не досягає. Придбання вдосконалених казнозарядних кулеметів однією сучасною армією не дає абсолютної переваги, якщо ворог також отримає їх у своє розпорядження. Отже, для тих, хто замислиться над цим питанням, відразу стане очевидним, що значна частина тренувань, за допомогою яких те, що називають "сильною і рішучою натурою", вдосконалює себе для власної мети на сцені видимого світу, необхідної і "марної" без паралельного розвитку "грубої" і так званої тваринної основи, коротше кажучи, нейтралізується, з тією метою, про яку ми зараз говоримо, тим, що її власними діями вона озброїла ворога зброєю, що дорівнює її власній. "Сила" імпульсу до розпаду зрівнюється з волею протистояти йому; і, будучи кумулятивною, підкорює силу волі і врешті-решт перемагає. З іншого боку, може статися так, що зовні слабка і хитка сила волі, яка перебуває у слабкому і нерозвиненому фізичному тілі, може бути настільки "підсилена" якимось незадоволеним бажанням – *іччха* (волею), як його називають індійські окультисти (наприклад, прагненням матері залишитися і підтримувати своїх дітей, що залишилися без батька), – що на короткий час стримує і перемагає фізичні муки тіла, над яким вона стала тимчасово вищою.

(Далі буде)

"ЕЛКСИР ЖИТТЯ": ЗІ ЩОДЕННИКА ЧЕЛИ – II

Годольфін Мітфорд, Ч.Т.Т.

Отже, першою умовою продовження існування в цьому світі є (а) розвиток Волі, настільки потужної, щоб подолати спадкові (в дарвінівському розумінні) тенденції атомів, що складають "грубу" і відчутну тваринну оболонку, поспішати в певний період певного перебігу

космічних змін; і (б) настільки послабити конкретну дію цієї тваринної оболонки, щоб зробити її більш піддатливою до сили волі. Щоб перемогти армію, "треба її деморалізувати і кинути в безлад".

Саме на це спрямовані всі обряди, церемонії, пости, "молитви", медитації, ініціації та процедури самодисципліни, яких дотримуються різні езотеричні східні секти, починаючи від курсу чистого і піднесеного прагнення, що веде до вищих фаз справжнього Адептства, і закінчуючи страшними і огидними випробуваннями, через які повинен пройти адепт "лівостороннього руху", весь час зберігаючи свою рівновагу. Процедури мають свої переваги і недоліки, своє окреме використання і зловживання, свої суттєві і несуттєві частини, свої різноманітні зависи, муміфікації і лабіринти. Але в цілому результат, до якого ми прагнемо, досягається, хоч і різними способами. Воля зміцнюється, заохочується і спрямовується, а елементи, що протидіють її дії, "деморалізуються". Тепер кожному, хто продумав і пов'язав між собою різні теорії еволюції, взяті не з якогось окультного джерела, а зі звичайного наукового посібника, доступного всім, від гіпотези про останню зміну в звичках видів – скажімо, набуття новозеландським папугою хижості – до найдальших зазирань у Космос і Вічність, які дає доктрина "Вогняного туману", стане очевидним, що всі вони ґрунтуються на одному фундаменті. Ця основа полягає в тому, що імпульс, одного разу наданий гіпотетичній одиниці, має тенденцію до продовження; і, отже, все, що "зроблено" чимось у певний час і в певному місці, має тенденцію повторюватися в інший час і в інших місцях.

Таке загальновизнане обґрунтування спадковості та атавізму. Те, що те ж саме стосується і нашої звичайної поведінки, видно з горезвісної легкості, з якою набуваються "звички" – погані чи хороші, залежно від обставин, – і не викликає сумніву, що це стосується, як правило, як морального та інтелектуального, так і фізичного світу.

Більше того, історія та наука чітко вчать нас, що певні фізичні звички призводять до певних моральних та інтелектуальних результатів. Ніколи ще не було завойовницької нації вегетаріанців. Навіть у давні арійські часи ми не дізнаємося, що ті самі ріші, з легенд і практик яких ми черпаємо знання про окультизм, коли-небудь забороняли касті кшатріїв (військових) полювати або дотримуватися м'ясоїдної дієти. Займаючи, як і вони, певне місце в політиці тіла в реальному стані світу, ріші думали так само мало про те, щоб втручатися в них, як і про те,

щоб стримувати тигрів джунглів від їхніх звичок. Це не впливало на те, що робили самі ріші.

Отже, той, хто прагне довголіття, повинен бути напоготові проти двох небезпек. Особливо він повинен остерігатися нечистих і тваринних⁶² думок. Бо наука показує, що думка динамічна, і мисленнєва сила, розвинена нервовою дією, розширюючись назовні, повинна впливати на молекулярні зв'язки фізичної людини. Внутрішні люди⁶³, хоч би яким сублімованим був їхній організм, все одно складаються з реальних, а не гіпотетичних частинок, і все одно підпорядковуються закону, згідно з яким "дія" має тенденцію повторюватися; тенденцію викликати аналогічну дію в грубішій "оболонці", з якою вони контактують і в якій сховані.

А з іншого боку, певні дії мають тенденцію створювати реальні фізичні умови, несприятливі для чистих думок, а отже, для стану, необхідного для розвитку верховенства внутрішньої людини.

Практичний процес

Повернемося до практичного процесу. Нормально здоровий розум у нормально здоровому тілі – це хороша відправна точка. Хоча винятково сильні та самовіддані натури можуть іноді відновити позиції, втрачені внаслідок психічної деградації або фізичного насильства, використовуючи належні засоби, під керівництвом непохитної рішучості, проте часто все може зайти так далеко, що вже не вистачає витривалості підтримувати конфлікт достатньо довго, щоб увічнити це життя; хоча те, що на східній мові називається "заслугою" зусиль, допоможе поліпшити умови та покращити справи в іншій сфері.

Як би там не було, але тут починається прописаний курс самодисципліни. Коротко можна сказати, що його суть – це курс морального, розумового і фізичного розвитку, який здійснюється паралельно – одне без іншого не має сенсу. Фізична людина повинна стати більш тонкою і чутливою; розумова – більш проникливою і глибокою; моральна – більш самозреченою і філософською. І можна сказати,

⁶² Іншими словами, думка має властивість провокувати вчинок.

⁶³ Ми вживаємо це слово у множині, нагадуючи чистачеві, що, згідно з нашим вченням, людина семирична.

що будь-яке почуття стриманості – навіть якщо воно нав'язане самим собою – марне. Мало того, що всяка "доброта", яка є результатом примусу фізичної сили, погроз чи підкупу (чи то фізичного, чи то так званого "духовного" характеру) абсолютно марна для того, хто її демонструє, її лицемірство отруює моральну атмосферу світу, але бажання бути "добрим" чи "чистим", бути ефективним повинно бути спонтанним. Це має бути внутрішній імпульс, справжня перевага чогось вищого, а не утримання від пороку через страх перед законом: не цнотливість, примушена страхом перед громадською думкою; не доброзичливість, здійснювана через любов до похвали або страх перед наслідками в гіпотетичному майбутньому житті⁶⁴.

Тепер, у зв'язку з доктриною тенденції до оновлення дії, яку ми обговорювали раніше, ми побачимо, що курс самодисципліни, рекомендований окультизмом як єдиний шлях до довголіття, не є "візіонерською" теорією, що має справу з розпливчастими "ідеями", а насправді є науково розробленою системою вправ. Це система, за допомогою якої кожна частинка кількох людей, що складають семеричний індивід, отримує імпульс і звичку робити те, що необхідно для певних цілей, з власної волі та із «задоволенням».

Кожен повинен бути вправним і досконалим у своїй справі, щоб робити її із задоволенням. Це правило особливо стосується випадку розвитку людини. "Чеснота" може бути по-своєму дуже гарною – вона може привести до найвеличніших результатів. Але для того, щоб вона стала ефективною, її треба практикувати з радістю, а не з небажанням чи болем. Як наслідок вищенаведених міркувань, кандидат на довголіття на початку своєї кар'єри повинен почати відмовлятися від своїх фізичних бажань, але не з якоїсь сентиментальної теорії добра чи зла, а з наступної вагомої причини. Оскільки, згідно з добре відомою і нині усталеною науковою теорією, його видимий матеріальний каркас завжди оновлює свої частинки, то, утримуючись від задоволення своїх бажань, він досягне кінця певного періоду, протягом якого ті частинки, з яких складається людина пороку і яким було надано погану схильність, відійдуть.

⁶⁴ Полковник Олькотт чітко і лаконічно пояснює буддійське вчення про заслуги, або карму, у своєму "Буддійському катехізисі" (Питання 83).

У той же час, відмова від таких функцій буде перешкоджати входженню на місце старих частинок нових частинок, які мають схильність до повторення згаданих вчинків. І хоча це конкретний результат щодо певних "пороків", загальним результатом утримання від "грубих" дій буде (шляхом модифікації відомого дарвінівського закону атрофії через невикористання) зменшення того, що ми можемо назвати "відносною" щільністю і зв'язністю зовнішньої оболонки (в результаті її менш використовуваних молекул); в той час як зменшення кількості її фактичних складових буде "компенсовано" (якщо спробувати за допомогою терезів і ваг) збільшенням надходження більшої кількості тонкоматеріальних частинок.

Від яких фізичних бажань потрібно відмовитися і в якому порядку? Перш за все, він повинен відмовитися від алкоголю в усіх його видах; бо хоча він не дає ні харчування, ні безпосереднього задоволення (окрім солодкості чи аромату, які можна отримати від смаку вина і т.д., до яких алкоголь сам по собі не має жодного відношення) навіть найгрубішим елементам "фізичної" структури, він спонукає до насильства дії, так би мовити, до життєвого пориву, напругу якого можуть витримати лише дуже тупі, грубі та щільні елементи, і який, завдяки дії відомого закону реакції (комерційною мовою "попиту та пропозиції"), має тенденцію викликати їх з навколишнього всесвіту, а отже, прямо протидіє об'єкту, який ми маємо на увазі.

Далі йде м'ясоїдство, і з тієї ж причини, але в меншій мірі. Воно збільшує стрімкість життя, енергію дії, насильство пристрастей. Це може бути добре для героя, який повинен битися і вмирати, але не для потенційного мудреця, який повинен існувати і ...

Наступними за порядком йдуть сексуальні бажання; бо вони, крім великого відволікання енергії (життєвої сили) в інші канали, різними способами, крім основного (як, наприклад, марнування енергії в очікуванні, ревності і так далі), є прямим потягом до певної грубої якості первісної матерії Всесвіту, просто тому, що найприємніші фізичні відчуття можливі тільки на цій стадії щільності. Поряд з усіма цими та іншими задоволеннями чуттів (які включають не лише ті, що зазвичай називають "порочними", але й усі ті, які, хоч і вважаються "невинними", але мають дискваліфікацію служіння тілесним насолодам – найбільш нешкідливі для

інших і найменш "грубі", що є критерієм для того, щоб у кожному конкретному випадку відмовитися від них в останню чергу), необхідно продовжувати моральне очищення.

Не слід також думати, що "аскетизм" у загальноприйнятому розумінні може в більшості випадків прискорити процес "знеосіблення". Це скеля, на якій стояли багато східних езотеричних сект, і причина, чому вони виродилися в деградуючі забобони. Західні монахи і східні йоги, які думають, що досягнуть вершини сили, зосередивши свою думку на пупку або стоячи на одній нозі, практикують вправи, які не мають ніякої іншої мети, крім зміцнення сили волі, яка іноді застосовується в найнижчих цілях. Це приклади такого однобокого і карликового розвитку. Немає сенсу постити доти, *доки ви потребуєте їжі*. Припинення бажання їсти без шкоди для здоров'я є ознакою, яка вказує на те, що її слід приймати в менших і все менших кількостях, поки не буде досягнута крайня межа, сумісна з життям. Нарешті буде досягнута стадія, коли буде потрібна лише вода.

Також немає ніякої користі для цієї конкретної мети довголіття утримуватися від аморальності, доки ви прагнете до неї в своєму серці; і так само з усіма іншими незадоволеними внутрішніми потягами. Позбутися внутрішнього потягу – це головне, а імітувати справжнє без цього – відверте лицемірство і безглузде рабство.

Так має бути і з моральним очищенням серця. Спочатку мають піти "найнижчі" нахили, а потім інші. Спочатку скупість, потім страх, потім заздрість, мирська гордість, немилосердя, ненависть, і в останню чергу – честолюбство і цікавість, які повинні бути послідовно відкинуті. Одночасно має відбуватися зміцнення більш тонких і так званих "духовних" частин людини. Необхідно практикувати і заохочувати медитацію, яка веде від відомого до невідомого. Медитація – це невимовне прагнення внутрішньої Людини "вийти назустріч нескінченному", що в давнину було справжнім значенням адорації, але яке сьогодні не має синоніма в європейських мовах, оскільки на Заході більше не існує, а його назва вульгаризована до вигаданих облуд, відомих як молитва, прославлення та покаєння. На всіх етапах навчання необхідно зберігати рівновагу свідомості – впевненість у тому, що в Космосі все має бу-

ти правильно, а отже, і з тобою – його частинкою – має бути правильно. Процес життя треба не прискорювати, а уповільнювати, якщо це можливо; якщо чинити інакше – це може принести користь іншим, можливо, навіть собі в інших сферах, але це прискорить твоє розчинення в цьому.

На цьому першому етапі також не можна нехтувати зовнішніми чинниками. Пам'ятайте, що адепт, хоч і "існує", щоб донести до звичайного розуму ідею про своє безсмертя, не є також невразливим для агентів ззовні. Тренування, спрямовані на продовження життя, самі по собі не убезпечують від нещасних випадків. Як і будь-яка фізична підготовка, меч все одно може порізати, хвороба проникнути, отрута вивести з ладу. Цей випадок дуже чітко і красиво описаний в "Заноні", і він правильно описаний і повинен бути таким, якщо тільки все "адептство" не є безпідставною брехнею. Адепт може бути більш захищеним від звичайних небезпек, ніж звичайний смертний, але він є таким завдяки вищому знанню, спокою, холонокровності і проникливості, які його тривале існування і його необхідні супутники дозволили йому набути; не в силу якоїсь захисної сили в самому процесі. Він у безпеці, як людина, озброєна рушницею, у більшій безпеці, ніж голий бабуїн, але не в тому сенсі, в якому *дева* (бог) мав бути безпечнішим за людину.

Якщо це так у випадку з високим адептом, то наскільки більш необхідно, щоб неофіт був не тільки захищений, але й сам використовував всі можливі засоби, щоб забезпечити собі необхідну тривалість життя для завершення процесу оволодіння явищами, які ми називаємо смертю! Можуть запитати, а чому ж вищі адепти не захищають його? Можливо, до певної міри і захищають, але дитина повинна вчитися ходити сама; зробити її незалежною від власних зусиль щодо безпеки означало б знищити один з елементів, необхідних для її розвитку, – почуття відповідальності. Яка мужність чи поведінка може бути притаманна людині, яку посилають на війну, коли вона озброєна непереборною зброєю і одягнена в непробивні обладунки? Тому неофіт повинен намагатися, наскільки це можливо, виконувати всі правдиві канони санітарного права, встановлені сучасними вченими.

Чисте повітря, чиста вода, чиста їжа, легкі фізичні вправи, регулярний сон, приємні занят-

тя та оточення – все це, якщо не необхідно, то принаймні корисне для його прогресу. Саме для того, щоб забезпечити собі це, принаймні так само, як тишу і самотність, боги, мудреці, окультисти всіх часів усамітнювалися якомога частіше в тиші села, прохолодній печері, глибині лісу, на просторах пустелі або на висотах гір. Хіба це не свідчить про те, що боги завжди любили "високі місця"; і що в наші дні найвища секція Окултного Братства на землі мешкає на найвищих гірських плато землі⁶⁵?

Початківець також не повинен нехтувати допомогою медицини і правильним медичним режимом. Він все ще звичайний смертний, і йому потрібна допомога звичайного смертного.

Фізичні результати

"Припустімо, однак, що всі умови, які вимагаються, або які вважатимуться необхідними (оскільки деталі і різновиди необхідного лікування надто численні, щоб їх тут детально описувати), виконані, який наступний крок?" – запитає читач. Якщо не було ніяких відступів або недбалості в зазначеній процедурі, то фізичні результати будуть наступними:- Спочатку неофіт буде більше насолоджуватися речами

духовними і чистими. Поступово грубі і матеріальні заняття стануть для нього не тільки нецікавими або забороненими, але й просто і буквально огидними. Він отримуватиме більше задоволення від простих відчуттів природи – таких, які можна пригадати з дитинства. Він відчує себе більш легким, впевненим, щасливим. Нехай він подбає про те, щоб відчуття оновленої молодості не ввело його в оману, інакше він знову ризикує впасти в своє старе низьке життя і навіть у ще більшу глибину. "Дія і Реакція рівні".

(Далі буде)

⁶⁵ Суворі заборона євреям служити "їхнім богам на високих горах і на пагорбах" пояснюється небажанням їхніх древніх старійшин дозволити людям, у більшості випадків не придатним до адептства, обрати життя у безшлюбності й аскетизмі, або, іншими словами, прагнути до адептства. Ця заборона мала езотеричне значення до того, як стала заборонаю, незбагненне в її буквальному розумінні: адже не лише в Індії сини мудреців віддавали божественні почесті мудрецам, але всі народи вважали своїх адептів та посвячених божественними.

ДУХОВНІСТЬ У СУЧАСНІЙ ІНДІЇ

Клеміс Петтер

Пані Клеміс Петтер, член Теософського товариства Адьяр, міжнародний лектор, живе біля підніжжя гори Аруначала, Тіруваннамалай, Індія. Вона також є автором книги "Бездоріжжя", опублікованої в Індії та Бразилії.

Кінець XIX століття став початком масштабних змін у світі. Саме тоді набрала сили промишлова революція, і світ вже ніколи не буде таким, як раніше. Технології почали розвиватися з неймовірною швидкістю, було відкрито електрику, створено двигун, що працював на бензині. Поява комп'ютера була лише питанням часу, а разом з ним і нагальна потреба у трансформації людського розуму.

Можна легко зрозуміти, чому існує така нагальна потреба у змінах. З розвитком більш технологічних інструментів стало очевидним, що цивілізація, яка звикла до воєн і домінування, також буде створювати все більш потужну зброю. Доступ до високих технологій був би

катастрофічним і надзвичайно небезпечним для егоцентричного, а тому агресивного і жорсткого розуму. Причина небезпеки також була очевидною, і нам не довелося довго чекати на створення атомної бомби. Відтоді людство має засоби для знищення самого себе. Людський розум, будучи егоїстичним за своєю природою, не в змозі побачити небезпеки, які несе в собі технологія, не маючи мудрості, щоб керувати її використанням. Зараз ми зосередимося на духовній революції, яка почалася разом з технологічною революцією.

Ми знаємо, що Індія є батьківщиною багатьох мудреців; що саме до Індії більшість з нас вирушає на духовні пошуки. Вона має традицію

релігійних шукачів, яку не знайдеш більше ніде у світі. Традиція *гурукул* така ж давня, як і сама Індія. Зрозуміти бачення і значення ашраму не легко для західного розуму, який звик до сліпої віри і догматичних шляхів релігії.

Щоб говорити про вплив того, що ми називаємо сучасною цивілізацією, на індійську культуру, нам потрібно зрозуміти трохи більше про Індію в цілому. Помилково думати, що в Індії можна знайти тільки Махатм. Вони там є, без сумніву, але також можна легко знайти багато неправильного розуміння священних писань.

Легше знайти тих, кого в Індії називають фальшивими, ніж справжніми йогами. Можливо, це тому, що справжніх шукачів також небагато, а можливо, людей, які намагаються отримати найкраще з обох світів, більше, ніж тих, хто зацікавлений в істині.

Правда не завжди солодка і приємна, тому більшість з нас не готові до неї, ми воліємо мати солодку ілюзію і вчителя, який готовий дати нам те, що ми хочемо, а не те, що нам справді потрібно.

Тож Індія – це мішанина, де можна знайти майже все, що завгодно. Щоб знайти істину, треба бути готовим відпустити ілюзії, але як ми можемо відпустити те, за що навіть не знаємо, що тримаємося? Тому важливо навчитися розпізнавати ілюзії, перш ніж ми зможемо відважитися на пошуки істини. Індія завжди була центром духовних пошуків і завжди нею буде. Тому не дивно, що наприкінці XIX століття почалася тиха духовна революція з новим підходом до духовного пробудження.

В Індії на жвавих дорогах кожного населеного пункту, будь то велике місто чи маленьке село, можна відчутися запах пахощів, що горять у храмах. У кожній родині є місце в домі, де люди поклоняються. Для індуїстів щоденною практикою є виконання *пуджі* (індуїстського акту поклоніння), але Індія – це не лише притулок для індуїстів, це також притулок для мусульман, сикхів, християн, зороастрійців, буддистів, юдеїв і так далі. Індія відома своєю різноманітністю, і треба сказати, що саме різноманітність робить Індію матір'ю *всіх* релігій і "Неймовірною Індією".

Говорити про духовність в Індії – це говорити про духовність у світі. Відчуття, яке отримуєш, перебуваючи в цій країні, полягає в тому, що це надія на нове покоління духовного про-

будження. Також, перебуваючи там, можна почути багато речей – люди, які говорять, що нова хвиля духовного пробудження прийде з Каліфорнії, Бразилії чи навіть Фінляндії, чули – але факт залишається фактом, що саме Індія має родючий ґрунт і має традицію народження Махатм один за одним. Зараз ми поговоримо про чотирьох індійських мудреців сучасної Індії з дуже схожими вченнями.

1. Шрі Нараяна Гуру

Саме на цій благословенній землі Індії 20 серпня 1856 року в селі Чемпажанті, штат Керала, в родині лікарів-аюрведистів народився Шрі Нараяна (він же Шрі Нараяна Гуру). Він здобув ранню освіту в *гурукулі*, і на відміну від інших представників своєї касты, вивчав релігійні тексти, а також аюрведичні праці. У ті часи Індія перебувала під тягарем кастової системи, і було немислимо, що хтось наважиться кинути їй виклик. Кастова система така ж стара, як і сама Індія; вона завжди була частиною організованого суспільства, і оскільки вона має коріння в релігії, це дуже делікатна тема.

Його першим публічним актом було освячення *лінгама* Шиви, що потрапило в поле зору священників-брамінів, які негайно кинули виклик його владі, оскільки тільки брахмани мають право робити це. На це він відповів, що це був не брахманський *лінгам*, а *лінгам* Ежави (громада – від ред.), і священники були збентежені і не змогли йому протистояти. Його твори були опубліковані на малаям, найпоширенішій мові, якою розмовляють у Кералі. Він пропагував ідеали співчуття та релігійної толерантності.

Один з його відомих творів, "*Анукампа Дасакам*", звеличує різних релігійних діячів, таких як Крішна, Будда, Аді Шанкара та Ісус Христос. Саме він пропагував девіз "Одна каста, одна релігія, один Бог для людства" (*oru jathi, oru matham, oru daivam, manushyanu*), популярний в Кералі. Він розвинув недуалістичну філософію Аді Шанкари, застосувавши її на практиці, додавши концепції соціальної рівності та всесвітнього братерства. Гуру Нараяна досягнув самадхі 20 вересня 1928 року у Варкалі, штат Керала, у віці 72 років.

2. Нісаргадатта Махарадж

Нісаргадатта народився 17 квітня 1897 року в сім'ї Шіврампанта Камблі та Парваті Бай в Бомбеї. Його батько був домашнім слугою, і

Нісаргадатта не мав формальної освіти. Він одружився і мав трьох дочок. У 1933 році він був представлений своєму Гуру, Шрі Сіддхарамешвару Махараджу, який дав йому мантру і познайомив його з самодослідженням. Він був зі своїм Гуру близько двох років.

Нісаргадатта викладав те, що було названо нісарга-йогою (*нісарга* можна перекласти як "природа"). У книзі "*Я є Те*" він визначив її як життя з "нешкідливістю, доброзичливістю та інтересом", перебуваючи в "спонтанному усвідомленні", "усвідомлюючи життя без зусиль".

Таке зосередження на почутті "Я є" є простим, легкою і природною йогою, нісарга-йогою. У ній немає ніякої таємниці і ніякої залежності; не потрібно ніякої підготовки і ніякого посвячення. Той, хто спантеличений самим своїм існуванням як свідомої істоти і щиро бажає віднайти своє власне джерело, може захопитися за постійне відчуття "Я є" і зупинитися на ньому старанно і терпляче, поки хмари, що затьмарюють розум, не розвіються і серце буття не стане видно у всій його красі.

Нісаргадатта не прописував конкретної практики самопізнання, але радив своїм учням: "Не прикидайтеся тим, ким ви не є, не відмовляйтеся бути тим, ким ви є". Він стверджував, що імена індуїстських божеств – Шива, Рама і Крішна – це імена персоніфікованої природи, і що все життя походить з одного і того ж недвоїстого джерела, або Я. Пам'ять про це джерело була основою послання Нісаргадатти.

3. Шрі Рамана Махарші

Він народився 30 грудня 1879 року як Венкатараман Айер, але більше відомий як Бгагаван Рамана Махарші. У маленькому селі Тіручулі в штаті Таміл Наду, він був звичайним хлопчиком, який любив гратися зі своїми однокласниками.

У 1895 році він відчув потяг до священної гори Аруначали, а в 1896 році, у віці 16 років, він пережив "досвід смерті", коли усвідомив "потік" або "силу", яку він визнав своїм справжнім "Я" або "самістю". Це призвело до стану, який він пізніше описав як "стан розуму Ішварана або Джнані". Через шість тижнів він залишив дім свого дядька в Мадурі і вирушив до священної гори Аруначали в Тіруваннамалаї, де прийняв роль *санньясина* (хоча формально не був посвячений) і залишився там до кінця свого життя.

Вперше відвідавши Раману в січні 1931 року, Пол Брантон опублікував книгу "*Пошуки в таємній Індії*", в якій описує свою зустріч з Раманою Махарші і вплив, який вона справила на нього. Брантон називає Раману "одним з останніх духовних суперменів Індії" і описує свою прихильність до нього:

Він мені дуже подобається, тому що він такий простий і скромний, в той час як навколо нього так відчутно витає атмосфера справжньої величі; тому що він не претендує на окультні здібності та ієрофантичні знання, щоб справити враження на таємничу натуру своїх співвітчизників; і тому що він настільки позбавлений будь-яких слідів претензій, що рішуче чинить опір будь-яким спробам канонізувати його за життя.

Рамана вабив до себе величезний натовп людей, які йшли на *даршан* (споглядання живого Бога), коли у нього виявили рак руки. Його віддані благали його вилікуватися заради своїх послідовників. Кажуть, що Рамана Махарші відповів: "Чому ви так прив'язані до цього тіла? Відпустіть його", і "Куди я можу піти? Я тут". Увечері 14 квітня 1950 року о 20.47 Шрі Рамана увійшов у самадхі.

4. Джідду Крішнамурті

Він народився 11 травня 1895 року і досяг Самадхі 17 лютого 1986 року в Охай, штат Каліфорнія. У ранньому віці його виховували як нового Світового Вчителя, що є передовою духовною позицією в теософській традиції, але пізніше він наголосив на необхідності революції в психіці кожної людини і підкреслив, що така революція не може бути здійснена жодним зовнішнім впливом, будь то релігійним, політичним чи соціальним. Він також говорив, що не має жодних зобов'язань перед жодною національністю, кастою, релігією чи філософією, і до кінця свого життя подорожував по всьому світу, виступаючи перед великими і малими групами, а також перед окремими людьми. Він написав багато книг, серед яких "*Перша і остання свобода*", "*Свобода від відомого*" та "*Нотатник Крішнамурті*". Його бесіди були записані, і їх можна знайти на YouTube або на веб-сайтах Фондів Крішнамурті.

Що спільного між цими чотирма вчителями? Вони пропонують новий погляд і підхід до духовності. Вони не підтримують кастову систему

і говорять про єдність життя. Вони народилися недалеко один від одного в часі і просторі. Вони принесли однакові вчення мовою, доступною для західного розуму.

За винятком Гуру Нараяни, вони не посвячували жодного учня і не претендували на звання Гуру. Навіть Нараяна Гуру не дотримувався традиційного способу посвячення своїх учнів. Справа в тому, що з цими вчителями прийшла нова духовна хвиля, і схожість їхніх вчень вражає.

Іншим спільним аспектом їхнього способу навчання було те, що ніхто з них не формував внутрішнього кола, і люди не отримували спеціальних навчань чи лікування. Не було ніякої таємниці або акценту на екстрасенсорних здібностях, і вони не створювали організацій, щоб поширювати вчення. Вони говорили з натовпом і ніяк не відбирали свою аудиторію. Від тих, хто слухав вчення, не вимагалось ніякої підготовки.

Шрі Рамана не був посвячений жодною традицією, він просто йшов за своїм внутрішнім покликом. Існує історія, що одного разу, коли він ще жив в одній з печер на пагорбі Аруначали, до нього прийшов свамі, щоб зустрітися з ним. Свами сказав йому, що він тут, щоб посвятити його, оскільки традиція така, що людина повинна пройти посвяту, щоб досягти Всевишнього. Свами повідомив йому, що він збирається отримати все необхідне і повернеться через 2-3 дні, щоб дати йому посвячення. Рамана нічого не відповів, він просто мовчки спостерігав за тим, що відбувалося. Після того, як свамі пішов на пару годин, прийшов інший чоловік і запитав Раману, чи може він залишити деякі книги в печері Рамани на день, оскільки він прийшов у справах в місті і для його зручності було б добре тримати їх в одному місці. Рамана погодився, чоловік залишив книги і пішов.

Через деякий час Раману зацікавила купа книг, і він вирішив поглянути на них. Взявши першу книгу і відкривши її на випадковій сторінці, він прочитав дещо, що дало йому зрозуміти, що ініціація не була необхідною. Він поклав книгу назад в купу і зайнявся своїми повсякденними справами. Наступного ранку книги зникли, і ніхто не знав, хто їх взяв. Також ніхто більше не бачив чоловіка, який залишив їх там. Коли згодом прибув свамі з усіма атрибутами для посвячення Рамани, Рамана відмо-

вився брати в ньому участь і пояснив, що він не слідує жодній традиції, що його шлях виходить за межі традиції.

Існує ще одна історія, яка ілюструє шлях Рамани. Після того, як ашрам почав формуватися, один з його ранніх учнів розпочав судову справу, стверджуючи, що ашрам належить йому. Оскільки ніхто не наважувався викликати Раману до суду, суддя прийшов до Ашраму і допитав Раману. Одне з питань було про те, до якої традиції належить Ашрам. На що Рамана відповів: "Він поза всіма традиціями, моє вчення поза традиціями".

Іншого разу західний учень, який приїхав жити з Раманою в Ашрамі, дізнався з деяких книг про індійську традицію, що для досягнення реалізації необхідний гуру. Він запитав Шрі Раману, коли супроводжував його на щоденній прогулянці: "Багавано, я дізнався, що для того, щоб досягти звільнення, потрібен гуру. Якщо ти не кажеш, що ти гуру, то що зі мною станеться? Я покинув усе, щоб прийти сюди". Рамана відповів на це: "З'ясуй, хто ставить це питання".

Дж. Крішнамурті також не посвячував тих, хто жив поруч з ним. Він стверджував, що в самопізнанні немає ні вчителя, ні учня, і що людина повинна бути сама собі вчителем.

Живучи в Тіруваннамалаї, я познайомилася з багатьма учнями його Рамсураткумара, який був містиком і жив у тому ж місті багато років. Його Вчитель дав йому мантру, яку він мав регулярно повторювати. Одного разу він дізнався, що Крішнамурті у своїх бесідах говорив, що не має значення, що повторювати – мантру чи назву "Кока-Коли": і те, і інше гіпнотизує свідомість. Спонтанічний цією заявою, він захотів дізнатися, хто мав рацію, його Вчитель чи Крішнамурті. Оскільки його Вчителя вже не було, він вирішив зустрітися з Крішнамурті безпосередньо і запитати його про його заяву.

Він почув, що Крішнамурті був у Бангалорі, і, не маючи грошей, подорожував, катаючись із добрими людьми. Тому йому знадобилося кілька днів, щоб дістатися туди. Прибувши туди, він дізнався, що Крішнамурті пішов у долину Ріші. Він вирушив туди. Прибувши туди, він дізнався, що Крішнамурті щойно поїхав до Ченная, тож він поїхав до Ченная. Там йому відмовили у зустрічі з Крішнамурті, бо він був брудний і не мився багато днів. Тоді він вирішив провести деякий час, відпочиваючи в

саду перед будинком, де зупинився Крішнамурті.

Раптом він побачив Крішнамурті, якій йшов йому назустріч, і підвівся від радості. Крішнамурті підійшов прямо до нього, взяв його за руки і сказав: "Ми обоє говоримо одне й те саме". Кажуть, що після цієї зустрічі він сказав людям навколо, що всі його сумніви зникли, і з того дня він почав посилати своїх учнів слухати бесіди Крішнамурті щоразу, коли він був в Індії. Навіть сьогодні багато його учнів приходять до Фонду Крішнамурті, щоб послухати його бесіди і почитати його праці. Я особисто розмовляла з молодим чоловіком, який сказав, що не розуміє, про що говорить Крішнамурті, але він читає і слухає його бесіди, тому що це рекомендував йому його Гуру.

Отже, цей новий підхід до духовного пошуку є вченням, яке не робить акцент на екстрасенсорних здібностях, ініціаціях і традиційних відносинах між звільненими і тими, хто шукає звільнення. Це приносить повну відповідальність тому, хто шукає, і пропонує не що інше, як свободу від усіх милиць і пасток, створених розумом. Дж. Крішнамурті говорить, що він не є нічийм Гуру, що він йде з нами як друг, обговорюючи наші проблеми і життєві труднощі. Він також підкреслює, що всякий авторитет, у внутрішньому полі, є злом.

Це не означає, що ми можемо бути нешанобливими або не піклуватися про вчителів людства. Коли ми перескакуємо від поклоніння до недбалості, це лише показує, що нами керує страх, а не любов. Якщо нам потрібно боятися, щоб піклуватися про тих, хто присвячує своє життя тому, щоб навчати нас, щоб допомогти нам розчистити наш шлях з темряви, то, можливо, нам потрібно переоцінити те, що ми називаємо духовним пошуком.

Існує природний авторитет, який не створюється розумом, але є результатом любові і турботи. Авторитет, який не нав'язується, а приходить природно. Поки ми не здатні любити, розум створює авторитети і нав'язує їх нам та іншим. Саме наш власний інтерес каже нам, що того чи іншого треба поважати. Ми чітко бачимо це, коли підкоряємося людям просто тому, що вони мають владу. Більшість з нас ставляться до підлеглих зі зневагою і грубими словами, в той час як з тими, хто займає вищі соціальні позиції, розмовляємо м'яко.

Нова хвиля приносить відповідальність і незалежність. Вона знімає важкий тягар з плечей Вчителя і перекладає його туди, де він має бути – на наші власні плечі. Ми стаємо відповідальними за те, щоб знайти власний вихід з егоїзму і темряви. Лише егоцентричний розум бажає свободи ціною чужої жертви. Тож нехай ті, хто прагне визволення, принесуть йому жертву у полум'ї самопізнання. Це єдина жертва, яка від нас вимагається і єдина, яка нам потрібна.

Основним засобом навчання Рамана Махарші своїх відданих, щоб усунути невігластво і перебувати в самоусвідомленні, було мовчазне сидіння разом зі своїми відвідувачами, використовуючи слова лише помірковано. Його метод навчання порівнювали з Дакшінамурті – Шивою в аскетичному образі Гуру, який навчає через мовчання.

Одного разу віддані попросили Шрі Раману пояснити значення гімну Шанкари на честь Дакшінамурті. Вони чекали на його відповідь, але марно. Махарші нерухомо сидів на своєму місці в повній тиші.

Пізніше, коментуючи це мовчання, він сказав: "Мовчання – це істинна і досконала *упадеса*. Вона підходить лише для найдосконаліших шукачів. Інші не здатні черпати з неї повне натхнення. Тому їм потрібні слова, щоб пояснити Істину. Але Істина – поза словами, вона не потребує пояснень". Все, що можливо, – це вказати на неї. Як це зробити?

З поясненням Шрі Рамани легко зрозуміти, чому Крішнамурті подорожував світом, пояснюючи знову і знову одне і те ж вчення протягом більш ніж 60 років. Мій особистий досвід свідчить, що Крішнамурті готує галасливий розум, приводить його до певної тиші і дає йому можливість зробити наступний крок. Це також пояснює, чому Шрі Рамана ніколи не рухався з місця, очікуючого вчителя.

В Індії можна знайти цих чотирьох вчителів сучасності, а інакше й бути не могло, бо саме тут живуть люди з розумом, який здатний слухати. Індія, без сумніву, модернізується – там можна знайти все, що можна побачити на Заході, – але все ж речі розуму не увійшли в серце більшості людей.

Існує певна легкість, яку важко описати, можливо тому, що в Індії люди дивляться на життя як на гру Бога, яку вони називають Божою *лілою*. Вони здатні ставитися до речей легковажно і не настільки глибоко ототожню-

ють себе з матеріальними аспектами життя. Існує також той факт, що в Індії Бог не є чимось окремим від повсякденного життя; там можна зустріти серйозних шукачів, які залишають все – гроші, славу і навіть комфорт чистого ліжка щоночі – щоб знайти Істину. Це реальність, і таких людей можна зустріти щодня. Навіть маючи всі сучасні зручності, індійці все одно піклуються про тих, хто присвячує своє життя пошукам виходу з невігластва і темряви.

У духовному плані немає іншої такої країни, як Індія.

З появою технологій життя людини дуже змінилося. Нове покоління не сприймає традиції і шукає нового розуміння. Наш обов'язок – знайти шлях, як розвивати в собі людські якості і ставитися один до одного по-людськи, без конфліктів і ненависті. Вчення було передано, нам залишається тільки слухати і принести мир на Землю.

Це не просто свобода від чогось – душевний спокій, фізичний спокій – але припинення всіх конфліктів, тобто справжній мир, не тільки в нас самих, але і з нашими ближніми і з усім світом.

Дж. Крішнамурті

Редакційна рада:

Голова редакційної ради – Наталія Березанська

Члени редакційної ради:

Раїса Калашнікова

Володимир Павлов

Тетяна Поплавська

Оксана Прохоренко-Дученко

Віктор Хабаз

Обкладинка – Жанна Іванова